

Nam & si præstantiores essent creaturæ animarum facultatibus, illa præstantia non erat posita in diuersitate graduali secundum formam specificam, sed secundum intensiorem, & perfectionem sub eadem specie, ut potè quæ ortum haberet ex præstantioris corporis habitudine, & constitutione. At cæteræ hominum animæ non habent facultatem immutandi propria corpora: nisi secundum ordinem naturæ: anima igitur Christi, quod attinet ad perfectionem naturalem, eandem habuit facultatem.

CÆTERVM eidem, quæ erat instrumentum Verbi, erat omnino subiecta omnis sui corporis dispositio, hæc ipsa tamè omnipotètia ipsi diuino Verbo potius, quàm animæ Christi tribuitur. Nam actio primarij efficiētis: ipsi efficiēti potius, quam instrumento, quo utitur, attribuitur.

IAM aduersaria argumēta, initio quæstionis posita diluamus. Prioris argumenti hæc est explicatio. Damus scientiam animæ Christi parem esse scientiæ ei, quæ dicitur visionis scientia: negatur tamen consecutio. Namq; rerum imagines & similitudines existentes in mente diuina, sunt effectrices: imagines autem existentes in anima Christi, non item: nam omnis superioris naturæ vis & perfectior, communicatur inferiori naturæ diminutius & imperfectius. Ita fit ut scientia animæ Christi, à scientia diuina vincatur, tum quoad cognoscēdi perfectionem, tum quoad multitudinem rerum sub scientiam cadentium: rerum etiam similitudines, quæ insunt in Christi mente, vim diuinam in efficiendo minime exequent.

POSTERIVS ita diluitur. Negamus Christum Dominum habuisse omnium rerum praticam, hoc est effectiuam scientiam: ut interim habuerit rerum omnium, tam earum quæ sub effectione minime cadunt, quam earum quæ cadunt, contemplatiuam scientiam. Nouit enim anima Christi quo pacto Deus creet, id tamen facere ipsa non potuit.

SËCVNDO loco addubatur, vtrum quoad expletionem suæ voluntatis, Christus fuerit omnipotens? Hæc quæstio explicatur posita distinctione. Vis animæ Christi potest spectari duobus modis: vno modo quæ ipsa anima erat diuini Verbi instrumentum, altero modo quæ erat humanæ naturæ consequens. Adde, quia id quod voluit anima Christi, aut per se aut per alium erat explendum. Ponuntur igitur nonnullæ assertiones.

PRIMA assertio. Anima Christi vi naturali potuit efficere omne illud, quod per se expletum esse voluit. Ostenditur. Christus quatenus homo nihil voluit vnquam à se fieri, nisi quod sub ipsius potestatem caderet: indignum enim esset sapientia Christi: si aliquid vellet per se confectum: quod ipsum

potesta-

potestati, ac efficacitati ipsius minime subiiceretur: omne igitur illud, quod effectum per se voluit, effecit.

SECUNDA assertio. Quicquid voluit anima Christi vi diuina perfici & expleri, omnino effecit. Etenim & id debuit fieri. Nam vt, ait, Augustinus, Christus non debuit velle, quod sciuit fieri nõ debere: & vis diuina per Christum hominẽ illud potuit efficere: igitur quicquid voluit, &c.

Quest.
nou. &
veteris
testamẽ-
ti.

TER TIA assertio. Non quicquid voluit anima Christi per ceteros expleri, vi naturæ consequi potuit. Ostenditur. Vis naturæ animæ Christi non valuit ad immutationem proprii corporis: etenim vi naturali non potuit anima Christi animæ suæ statum, quoad actiones & perpeffiones naturales immutare, non igitur valuit ad immutandam alterius voluntatem: potuit enim Christus humana voluntate efficaciter velle: vt aliquis non discederet ab officio, ille tamen Christi voluntate repugnante, potuit discedere: siquidem in potestate naturali animæ Christi, minime situm est peccatum cohibere contra peccantis voluntatem. Ad hanc humanam Christi voluntatem etiam efficacem secundum potentiam naturalem, referendum est illud quod Marci 7. positum est, scilicet quod ingressus domum neminem voluit scire, & non potuit latere: certe illud non potuit consequi vi naturali, vt potuerit interim hoc ipsum, & cætera omnia consequi vi instrumentaria, & actione Verbi participata.

Marc. 7.

A C referendum esse illud ad humanam Christi voluntatem, apertissime declarauit Agatho summus pontifex epistola decretali, quæ à Synodo sexta recepta, & comprobata est. Ita enim inquit. Ergo ne ille omniũ cõditor, & redemptor in terris latere volens, non potuit: nisi hoc ad humanam eius voluntatem, quam temporaliter dignatus est assumere, referatur.

Confili-
orum to-
mo.

A D V E R S A T V R tamen nobis authoritas Augustini, in eo quem de questionibus noui & veteris testamenti cõscripsit libro, ita dicentis. Impossibile est, vt saluatoris voluntas non impleatur: neque potest velle, quod sciu fieri non debere. Ergo quod factum est, hoc voluisse dicendus est Christus. Etenim illud in finibus gestum est gentilium, quibus adhuc tempus prædicandi non erat, vltro tamen venientes ad fidem non suscipere inuidiæ erat. A suis ergo noluit prædicari: requiri autem se voluit: & hoc factum est. Ita de sententia Augustini, Christus Dominus absolute voluit requiri: quãuis illa sui subductione declararet: non dum venisse illud tempus, quo erat euangelium gentibus annũtiandum ac patefaciendum. Hæc diui patris Augustini explicatio perdocta & diserta est. Sic enim multa eius generis, de euulgatione

August.

miraculorum Christi in euangelio tradita, explananda sunt. Prior tamē expositio nobis magis probatur: impossibile autem fuit Christi Domini voluntatem non impleri: in iis quæ aut per se, aut per diuinitatem sibi coniunctam effecta esse voluit. Ac de Christi potentia, deque coassumptis ad perfectionem humanæ naturæ attinentibus hætenus iam coassumptas imbecillitates persequamur.

DE IMBECILLITATIBVS CHRIS-

ti Domini.

Quæstio. IX.

Utrum Christus Dominus naturales humanæ naturæ imbecillitates suscepit?

VERBUM illud diuinum, quemadmodum assumpsit omnem humanæ naturæ perfectionem, ita etiam dignatus est assumere humanæ naturæ imbecillitates, tam eas quæ corpus, quam eas, quæ animum attingunt. Erant enim tria Christo Domino proposita, scilicet verissimam sui cognitionem hominibus tradere, peccata hominum delere: ad extremum patientiæ documenta dare. Hæc Christus Dominus, humanis imbecillitatibus assumptis, est consecutus.

PRINCIPIO, quemadmodum effectis miraculis diuinitatem, ita laborum & dolorum perpessione, veram naturam humanam declarauit. Quis enim Christum Dominum verum esse hominem credidisset: nisi illa, quæ naturam humanam in genere toto attingunt, pertulisset: cuiusmodi sunt mors: fames, sitis, frigus, æstus: & omnino dolorum & laborum perpessio.

DEINDE crimina expiantur suppliciis, & acerbitatibus perferendis, siue ab eo qui illa ipsa comisit: siue ab alio qui aliena peccata delenda & expianda suscepit. Etenim peccatum alienum etiam expiari potest ab eo, qui poenam illi peccato debitam sustinet & dependit. At diuinum illud Verbi numen, hoc vel maxime consilio, humanæ se carni coniunxit, vt poenis, peccatis hominum debitis, perferendis, hominum peccata expiaret, fuit igitur conuenientissimum tantæ dignationi: vt imbecillitates quoque nostras assumeret, hoc est, corpus patibile, mortale, caducum: animamque eiusmodi, quæ doloris sensum perciperet, quæque affligeretur mæreret, & angeretur. Vnde illud est

ab

ab Isaia dictum, vere dolores nostros ipse tulit, & ægrotationes nostras ipse portauit. Isaia. 53.

AD extremum non solum redimi hominum genus oportuit ex misera demonia seruitute: verum etiam ad omne munus officij institui: præsertim ad præstandum magnum, & elatum in rebus difficillimis, & aduersis animi, eramus informandi, & cohortandi. Quocirca oportuit, vt homo ille Christus, cui non liberandorum solum, sed etiam instituendorum hominum à Deo negotium datum est, datis integerrimæ & patientissimæ vitæ documentis, nos ad tolerantiam, ceterasque virtutes colendas excitaret. Hinc illa Pauli pietatis plenissima cohortatio profluxit. Hebr. 12 Recogitate eum, qui talem aduersus semetipsum à peccatoribus sustinuit contradictionem: vt non defatigemini animi vestris deficientes.

A S S V M P S I T igitur Christus Dominus, tum corpus, tum animam patibilem: & imbecillitatibus iis, quæ huiusce patibilitatis sunt consequentes, semetipsum vltro subiecit: eum morti, fami, siti, frigori, æstui, dolori, angoni, & timori.

D I C I M V S vltro hæc Christum imbecillitates suscepisse: quoniam illa corporis & animi patibilitas est Christi voluntate suscepta: permissum est enim, vt ait Damascenus, carni efficere & perpeti, quæ carnis erant propria. Etenim suppressa beatæ animæ in corpus redundantia continuo corpus illud ex contrariis compositum, ex ossibus, nervis & carnibus compactum, suæ est naturæ, hoc est, naturali, vt ita dicam actiuitati, & patibilitati derelictum, ac proinde naturali necessitate voluntarie suscepta, imbecillitatibus, perturbationibus, & perperisionibus subiacebat.

E X hisce nonnulla iam colligi possunt non obscure. Illud est primum, Christum Dominum hæc imbecillitates non contraxisse, sed suscepisse. Cæterum obijci contra potest, illud contrahitur quod simul cum sua causa trahitur, ac Christus patibilitatis causam ab origine sumpsit, vt iam diximus, patibilitatē igitur illam, atq; adeo imbecillitates omnes contraxit.

D I C I M V S patibilitatis corporis humani duplicem esse causam, naturalem vnā & per se: aduentitiam alteram, & per accidens: illa posita est in mixtione, & concretionem elementorum, & contrariarum qualitatū compositione, quo genere mixtionis, & concretionis initio humanum corpus est à Deo conditum & fabricatum. Cæterum effectum huius causæ, nempe patibilitatem, & corruptibilitatem præpediebat munus illud originalis iustitiæ Adamo diuinitus tributū. Posterior causa posita est in peccato, quod ipsum

amouit ac sustulit id quod aliô qui hominem à patibilitate & corruptibilitate vindicabat: scilicet iustitiam originalem. Simul ac enim homo per incontinentiam à Deo discessit, iustitia originali spoliatus est, estque illa expoliatione effectum, vt causa patibilitatis in ipso existens effectum sui proprium proferret: hoc est, per passionem mortis: & cæterarum imbecillitatum. Ita fit vt in genere causæ, compositio ex contrariis sit causa patibilitatis remotior: peccatum verò propinquior: cæterum efficientia & effectum, illa propinquior causa est, hæc verò remotior. Nam primum peccati actione sublata est iustitia originalis, deinde ex principiis naturæ consecuta est patibilitas.

Nota.

EX quo iam efficitur vt primaria harum patibilitatum causa sit ipsum peccatum: nam inuidia diaboli intrauit. Mors in orbem terrarum, item, per hominem vnum intrauit peccatum in mundum, per peccatum mors. Quocirca is contrahere huiusmodi defectus & imbecillitates dicitur, qui ex debito peccati easdem contrahit. Cum igitur in Christo peccati labe nulla fuerit: assumpsit enim humanam naturam ea puritate præditam, quam eandem habuit Adami natura felicissimo illo innocentia statu, sequitur vt hæc imbecillitates non contraxerit, sed susceperit potius: potuit enim corpus non patibile assumere.

Sap. 2.

Rhom. 5

DEINDE illud intelligitur, nō omnes imbecillitates nostras Christū dominum suscepisse: sed eas duntaxat, quæ vniuersè deprauationem humanæ naturæ sunt consecutæ, dummodo cum Christi domini excellentia: & perfectione minime pugnant: quod genus imbecillitatum D. Ioannes Damascenus appellat. *φυσικὰ καὶ ἀσθενήματα παθῆναι*, id est. Naturales & non detrectabiles perturbationes. Quæ easdem quadam veluti descriptione explanans inquit, naturales autē: & non detrectabiles, siue reprehensibiles affectus sunt illi, qui in nostra potestate siti non sunt: cuius generis perturbationes & imbecillitates, ex præuaricationis condemnatione, multationeque extiterunt: & in hominum vitam irreperunt: ceu famis, sitis, lassitudo, labor, lachrymæ, corruptio, impendentis mortis recusatio, timor, concertatio, ex qua aliô qui sudores: & sanguinis guttæ existunt: & id genus cætera: quæ natura cunctis hominibus conueniunt. Hæc igitur omnia ille suscepit: quo omnia sanctificaret. Hæc Damascenus.

Libr. 3.
ca. 30.

ITA fit vt dominus IESVS non susceperit illas imbecillitates, quæ ex causis specialibus in hominibus ortum habent, ceu morbos & ægritudines. Neque itidem peccatum et ignorationem: illi siquidem defectus in vniuerso hominum genere nō in sunt: hi verò cū Christi dñi excellentia minime cōueniunt.

AD

AD dubitauerit tamen hoc loco quispiam, an ne potuerit morbus aliquis aut febris in Christum dominum incidere? At negationem illud confirmat, quoniam morbus omnis in qualitatuum quadam dissensione consistit: at huiusmodi qualitatuum dissensio: ægraque corporeæ dispositionis affectio cadere in Christum minime potuit, non enim id decebat: nullus igitur morbus potuit Christo domino accidere. Adde, quia causa effeatrix morbi naturalia principia profligat: & perturbat vsque adeò, vt à propriis illa aut actuositatibus, aut patibilitatibus vel præpediantur omnino: vel certe retardentur: at hoc ipsum non licet Christo tribuere, non igitur.

AFFIRMATIONEM verò illa confirmant, quoniam Christus vim frigoris vimque æstus senserit, potuit igitur ab immoderatiore frigore, vel calore lædi.

PRÆTEREA, suppressa beatitudinis redundantia, corpus Christi naturæ patibili & alterabili derelictum est, at corpus patibile & alterabile à continentis æris qualitate afficitur: & læditur: potuit igitur corpus Christi inde affici & lædi.

ITEM, externæ impressiones oblesivæ, corporis habitudinem immutant, afficiunt & profligant: & febrem inducunt: ceu percussio & vulneratio: at huiusmodi externas impressiones Christus, easque vehementissimas, pertulit: nihil igitur est dubij, quin interna corporis dispositio inde fuerit alterata: ac male affecta. Quocirca illa causa morbi quæ ex immoderatione vitæ: & intemperantia proficiscitur, nullo modo neque incidit, nec cadere potuit in Christum: vt qui nihil præter ordinem aut egerit, aut agere potuerit: illa tamè egritudo quæ ex causa externa, eaque violenta proficiscitur, cadere potuit in Christum: imo verò cum ingentes corporis cruciatus ferret, & exciperet, citra dubitationem affirmari poterit, Christum dominum fuisse ægre corpore affectum, illamque ægritudinem pertulisse: quam afferre huiusmodi tormenta: & cruciatus consueuerunt.

HINC iam liquet argumentorum, negationem confirmantium, explicatio. Namq; vt omnis corporis egritudo in qualitatuum dissensione consistat, non tamen omnis ex interna causa, siue ex victus intemperantia ortum habet: namque interdum ex impressione externa per vim allata proficiscitur: illa inesse in Christo non potuit, hæc potuit.

NEQVE est vlllo modo negandum naturalia corporis Christi principia fuisse, excruciationis illo tempore, à propriis actionibus vel præpedita omnino, vel certe retardata, cui rei argumento sunt vel apertissimo, Christi in ingrediendo

diendo defatigatio, & ad crucem perferendam imbecillitas: vox faucibus hærens: ac cæterarum actionum vitalium præpeditus, vel retardatus vsus, ac functio.

Isai. 53.

HANC porrò nostram de Christi ægritudine sententiam illud Esaia confirmat: vere dolores nostros ipse sustinuit: & ægritudines nostras ipse pertulit.

Quæstio. X.

Vtrum si Christus à Iudæis non fuisset occisus necessitate naturæ mortem obiisset?

CVM igitur dominus **IESVS** Christus corpus patibile: alterabile, ac demum dissipabile adsumpserit, quæritur, an ne si à Iudæis non fuisset occisus: necessitate naturæ mortem obiisset, veluti nimio senio confectus? Hanc quæstionē explico tribus positis assertionibus, ac prima est huiusmodi: **ANIMA** Christi potuit efficere, quominus ille homo mortem, aut naturæ necessitate contractam, aut vi illatam subiret. Ostenditur. Anima Christi erat beata, potuit igitur illam beatitudinem corpori impertire: itaque corpus ab omni impetu, detrimento, ac læsione vindicare. Nam beatitudinis communicatione corpus humanum efficitur impatibile: & incorruptibile.

SECUNDA assertio. Suppressa beatitudinis in corpus redūdantia, anima Christi, non potuit efficere, quominus mortem à Iudæis illatam perferret. Namq; nulla creatura potest naturæ ordinem & institutum immutare, hoc enim efficere solum potest conditor naturæ: at natura sic instituit, vt actiuis vim suam in patibilia immittentibus, & eadem exuperantibus: mors, dissipatio, & interitus consequatur: non potuit igitur Christus applicatis causis interitus effectricibus: ceu percussione corporis: ipsiusque in crucem sublatione, non interire.

TERCIA assertio. Suppressa, ac cohibita beatitudinis inundantia, si Christo non fuisset per vim mors illata, omnino ille, naturæ necessitate, mortem obiisset, id quod ita ostenditur. Id omne quod vitam tuetur alimento, tandē aliquando vitam amittit: at Christus dominus, quā homo vitam tuebatur alimento, tandem igitur aliquando desiturus erat. Ac propositioni fidem facit Aristot. authoritas priori de ortu & interitu rerum libro, quo loco inquit, quod quemadmodum vinum efficitur impurius aquæ admittance, minorisque acrimonie, infusa verò copiosiori aqua efficitur dilutum: ad eundem etiā modum

Aristo. I.
de generat
rat & corrup.
c. 5.

modum membra animalis, in quibus inest vis nutritrix: & calor innatus, ad iunctione, & admitione impurius alimenti, redduntur impurius, minusque valentia ad assimilandum sibi alimentum, interuentu nutritricis facultatis, & caloris nativi. Ac tandem ad eam aetatem peruenitur, qua aetate forma membri, adiunctis sibi inseruientibus instrumentis, vim quidem illa habet alimenti resoluendi, conuertendi & assimilandi non item: ac hunc animalis statum, mors ipsius & dissolutio consequitur. Est porro haec aetas nimiae senectae, qua aetate vis ingeniti caloris frangitur, ac tandem deficit: iam vero defectui caloris vitae extinctio necessario succedit. Namque vita animalis calido & humido conseruatur.

QUAMVIS igitur Christus vixerit quam moderatissime: ob praedictam tamen causam foret aliquando moriturus.

OB I I C I tamen contra potest illa domini, apud Ioannem sententia, ne-
mo tollit animam meam à me: sed ego pono illam à me ipso, item, potestatem habeo ponendi animam meam: nulla igitur, aut naturae, aut violentiae necessitate mori, repugnante voluntate, Christus potuit. Dicimus potestatem Christi posse spectari bifariam, vno modo vt Verbi instrumentaria, altero modo vt humana, principia naturae consequens, ac priori quidem modo erat in Christi potestate situm, mori & non mori: id siquidem referendum est ad coniuncti Verbi potestatem: posteriori vero modo non item. Adde, quia anima illa Christi quatenus beata, illud potuit efficere, vt iam exposuimus.

Ioan. 10.

QUO circa annotandum est magnopere id, quod tradit Damascenus tertio de fide orthodoxa cap. 2. ita enim inquit. Itaque naturales nostrae perturbationes fuerunt in Christo, & naturae consentaneae: & supra naturam. Naturae quidem conuenienter huiusmodi affectus excitabatur in Christo: quoniam permittit carni, vt propriis motibus ciceretur: supra naturam vero in illo fuerunt: quoniam naturalia non anteuertebant in domino ipsius voluntatem. Nihil enim coactum in Christo spectatur: sed omnia voluntaria in illo fuere, volens siquidem famam, volens sitim pertulit, volens timuit: volens demique animam efflauit. Haec Damascenus. Fuit autem nihil coactum in Christo, coactione opposita voluntati aut diuinae aut humanae deliberate, quae ipsa fuit semper cum diuina, re volita, consentiens: vt fuerit interim aliquid coactum in Christo, coactione repugnante inclinationi: & voluntati naturali. Ita pertulit Christus vim clauorum, & verberum: ac denique corporis dissolutionem: inuita corporis, & animae natura, cuius est proprium mortem,

Damasc.
3. c. 20.

Nota.

dissipa-

dissipationem, & omnia quæ corpori nocitura videantur, auersari, & pro Vir-
tutibus declinare. Ac hæc hactenus fuerunt huiusmodi affectus in Christo natura-
les, vt testatur Damascenus:

AC de imbecillitatibus corporis hactenus: nõ nihil iam de imbecillitati-
bus animi differamus.

Quæstio XI.
Vtrum Christus animi imbecillitates suscepit?

CHRISTVS Dominus omnes animi nostri imbecillitates: omnes-
que affectus: & perturbationes suscepit: iis exceptis, quæ cum ipse ex-
cellentia pugnarent, cuiusmodi sunt peccatum & ignorantia. Ceterum nul-
las in Christo omnino fuisse perturbationes facile declarat nomen perturba-
tionis. Nam huiusmodi affectus ob id perturbationes dicuntur, quoniam ra-
tionem perturbant, quandamque ipsi caliginem offundunt: quæ efficitur, vt
homo id quod rectum, & officio consentaneum est minus videat: ac pro-
inde ab officio discedat. Quocirca veteres, hosce affectus, egritudines appe-
lauerunt: illumque animum ægrum esse existimauerunt: qui huiusmodi af-
fectibus commoueretur.

PRÆTEREA quæangi & incedere Christus potuit, qui Deum con-
tuens summis voluptatibus fruebatur, cuique nihil præter voluntatem po-
tuit accidere? Iam vero, Augustino teste, tristitia iis de rebus capitur, quæ nõ
bis molentibus accidunt.

TIMERE autem quæ potuit is: qui omnia euentura certo nouerat, quiq;
omnia incõmoda potuit quam facillime declinare? Iam vero timor, Aristo-
tile auctore, iis de rebus suscipitur, quæ impendent illæ quidem, incertum
tamen habent euentum, possuntque declinari. Quo efficitur, vt cum timore
semper sit quædam impendētis mali euadēdi spes coniuncta.
IRASCI vero non potuit is, qui animo semper quieto, tranquillo, ac pa-
cato fuit: iam autem iræ affectio commotionem quandam animo, ac per-
turbationem affert.

HÆC facile diluuntur. Quod igitur ad id, quod primo omnium est obie-
ctum, atinet, dicimus huiusmodi affectus, in Christo Domino nullo modo
fuisse animi ægritudines, aut perturbationes: sed propassiones quasdam po-
tius. Interest autem inter animi passionem, & propassionem: non secundum

materia

Aug. 14.
de Trin.

Arist. 2.
de Rhet.
libro.

materiam, sed secundum formam. Nam idem numero & specie affectus, dicitur tum passio, tum propassio: passio quidem cum rationis iudicium & deliberationem anteuertit, priusque excitatur, quam ratio se colligat, inque affectionem illam intendat: propassio vero, cum iudicium & deliberatione consequitur: ita scilicet vt pro rationis imperio: & iudicio eiusmodi affectio in animo existat: sitque cum ipsius ortus, tum progressus, mentis iudicio & imperio subiectus. Priori modo huiusmodi animalis affectio, ægritudo quædam est animi, & perturbatio: ac tum vel maxime: cum animo imperat, ipsumque aut deicit, aut frangit, aut effert, aut titillatione voluptatis à recto abducit. Ac hoc modo accepisse huiusmodi affectus Stoici putandi sunt: cū ex animo sapientis eos omnino eiici edos, ac tollendos esse censuerunt: ipsosque animi morbos & ægritudines appellauerunt. Posteriori tamen modo affectus huiusmodi in malis, & vitiis non sunt: sed cōmotiones quædam sunt naturæ animalis, cuius est proprium, ab his quæ sensum doloris afferunt, abhorrere, ad ea vero impelli, quæ delectant. Hinc illud est ab Augustino, ad reprehensionem Stoicorum dictum: cum rectam rationem sequuntur istæ affectiones, & quando, & vbi oportet adhibentur, quis ^{et} ens tum morbidus: aut vitiosas passiones audeat dicere? Ac priore quidem modo huiusmodi affectus non conuenerunt Christo, sed posteriori modo solum, vt testatur Augustinus inquiring adhuc modum. Ipse dominus in forma serui, vitā agere dignatus: humanitus adhibuit eas affectiones. s. vbi adhibendas esse iudicauit: neq; enim in quo verumerat hominis corpus: verusq; hominis animus: falsus erat humanus affectus.

Stoici.

Aug 13.
de ciuit.

Rho. 7.

COLLIGE hinc, affectiones animalis naturæ Christi, ab affectionibus animalis naturæ cæterorum hominum, ortu, progressu, & re obiecta fuisse seunctas, ortu quidem, quia in cæteris hominibus, rationis deliberationem & iudicium vt plurimum præcurrunt: at in Christo Domino consequentur. Progressu vero, quoniam in cæteris hominibus animum eo interdum, quo præter rationis præscriptionem impellunt, victum pertrahunt, vel certe animum afficiunt, & perturbant: in Christo autem Domino non itē: sed in parte animi sentiente ita consistebant, vt interim nullo rationi impedimento essent. Postremo huiusmodi affectus in cæteris hominibus ad id interdum impellunt, quod abhorret à ratione: in Christo autem huiusmodi affectuum impulsus nullo modo fuit. Cum autem huiusmodi animales affectus, ad id impellunt, quod alioqui est ab officio & ratione alienum, vocantur à D. Paulo passiones peccatorum: quæ ex fomite oriuntur,

SECVN.

SECUNDVM argumentum ita diluitur. Christus Dominus mente quæ est pars animi superioris Deum cernebat Deoque summa cum voluptate fruebatur. Hæc porrò intelligentis, ac superioris animi partis beatitudo, in partem animi sentientem, & inferiorem, inque corpus ipsum Christi minime redundabat, id quod diuinitus effectum est, vt corpore propriæ patibilitati derelicto, Christus incômoda, quæque obledunt, angunt & excruciant, animo & corpore perferret. Sic ubi tamen Hilarius videatur contra sensisse, eius verba sic interpretanda sunt, vt non doloris sensum Christo, sed per passionis necessitatem detraxerit.

PORRO huiusmodi dolorum & cruciatuum incômoda, secûdum se & absolute spectata, aspernatus & auersatus est Christus: & voluntate naturali, & animali appetitu, eadem tamen, per relationem ad hominum liberationem: paternamque voluntatem: summo est studio, & incredibili deliberatæ voluntatis alacritate, amplexatus. Naturalis Christi voluntatis erat illud, **Mat. 26.** Pater transeat à me calix iste: deliberatè vero illud, verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu.

TERTII argumenti hæc est explicatio. Timor & tristitia partim cõsentiant, partim differunt, consentiunt quidem materiali obiecto: differunt tamen conditione, siue ratione formali obiecti. Etenim vtrique, tristitiæ videlicet, & timori, malum est propositum: sub alia tamen & alia ratione: tristitia siquidem ortum habet ex comprehensione mali certi, siue iam adsit, siue sit euenturum. At timor excitatur ex cognitione mali incerti, quodque vitatu est possibile: incerti inquam, vel quoad substantiam rei, cum scilicet putatur mali aliquid esse euenturum: ignoratur tamen certo esse euenturum, vel quoad aliquam circumstantiam: id quod fit tum maxime cum malum certo est euenturum, omnis tamen eius circumstantia ignoratur. Quo efficitur, vt semper cum timore incertitudo aliqua, & spes euasionis sit coniuncta: cum tristitia vero certitudo. Illud præterea efficitur, timori semper esse adiutam tristitiam. Nam malum illud quod impêdet, ac timorem incutit, quia malum est, quæue naturali & animali appetitui repugnat: quæue non nihil habet certitudinis, tristitiam affert, ac deiicit animum. Adieciimus illud, quæue non nihil habet certitudinis: quoniam malum futurum nunquam affert tristitiam, nisi vt certum cognoscatur, ac percipiatur animo. Sin vero per abstractionem à certo vel incerto percipiatur, timorem efficit. Ac hoc modo perceptio futuri & impendentis mali, timori fuit Christo: non quidem quatenus incertum: (certo enim nouerat illud esse euenturum, quæadmodum

relta-

testatur D. Ioannes inquit: Sciens autem IESVS omnia quæ euentura erant super eum) sed quatenus sub ratione mali, vim ad lædendum & cruciandum habentis, animo obuersabatur: per abstractionem interim à certo vel incerto. Illud porro malum vt potuerit Christus vi diuinitatis facile declinare, carnis tamen imbecillæ vi, vel nullo modo, vel certe ægre illud potuit effugere ac vitare.

Ioan. 81.

QVOD verò ad quartū argumentū attinet: notandū est in ira tria spectari, scilicet materiā, formā & effectricē causam. Ira materialiter in cōmōtione sanguinis in corde consistit. Sanguis enim existēs in corde, varie variis animi affectibus, & p̄turbationib⁹ afficitur. Nā timore secedit, pudore diffūdit. Id verò quod formæ & finis rationē obtinet in ira, est appetitio vindictæ, hæc porro vindictæ appetitio, ortū habet ex tristitia de malo vel incōmodo proprio, vel alieno percepta: quo efficitur, vt ira sit effectus tristitiæ, id quod tradit Arist. 2. de rhetor. libro sic inquit.

Arist. 2.
de rheto
rica.

Ira est appetitio vindictæ cū tristitia cōiūcta, ob id quia aliquid ad se, vel ad sui aliquē pertinēs indecenter fuerit contēptū, ac reprehensū. Hic porro animi affectus cum à rationis præscriptione abhorret, vitiosus est: tum autē à rationis præscriptione abhorret, cum præter ordinē rationis, ac iuris præscriptionē, vitio expetitur. Cæterū cum rationi & iuri cōsentaneæ, vitio aut appetitur, aut expletur, tum laudi ducitur: appellaturque ira per zelum. Ad hoc genus pertinet illa Mosæ ira, qua est Dei iniuriam & contumeliam, magna hominum strage persecutus. Ad hoc etiam genus refertur ille zelus Phinees, qui duos per incontinentiam coeuntes, ictu gladij simul confodit.

Exod. 32.

Num 25.

IGITVR Christus dominus hoc posteriori genere iræ excanduit: id quod facile declarauit illa tēplum Domini prophanantium eiectio: id quod euenturum aliquando fuit olim à Dauide prædictum. Zelus inquit domus tuæ comedit me, & opprobria exprobandium tibi, ceciderunt super me.

Psal. 68.

Hæc tamen commotio in uerba in ea animi Christi parte, quæ animalis est, inerat, interim in partem superiorem minime redundans. Nulla enim istarum animi partium, in Christo fuit redundantia, sed ita vnicuique parti munus suum obire permissum est, vt vna alteri impedimento non esset. Ita tranquilla & quieta mente Christus dominus ira cōmouebatur, quem admodum etiam eadem læta, mœrore & anguore afficiebatur. Ostendimus fuisse in Christo naturales & vitio carentes affectus, vt qui cum ipsius excellentia minime pugnarent.

e nso
2 mol

Quæstio. XII.

Vtrum in Christo fuerit ignorantia?

VTRVM tamen in ipso fuerit ignorantia, aut peccatum, aut certe peccatifacultas? quæstio est. Ac fuisse Christo ignorantiam siue nescientiam nonnulla diuinarum literarum testimonia ostendunt. Dicitur enim Isai. 8. Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam: auferetur fortitudo Damasci: at puer ille est Christus: igitur in Christo fuit aliquarum rerum ignorantia.

MAR. 13. **ITEM** Christus apud Marcum faretur se extremi iudicij horam ignorare, ita enim inquit: de die autem illo vel hora, nemo scit, nec Angeli in celo, nec filius nisi solus Pater: habuit igitur Christus alicuius rei ignorantiam.

2. COR. 5. **EST** etiam à D. Paulo de domino IESU Christo dictum: Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit: igitur in Christo fuit ignorantia.

CÆTERVM non fuisse in Christo ullam alicuius rei ignorationem, Ioannis testimonio comprobatur, ita dicentis, vidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis, hoc est, plenum gratiæ & virtutis, & rerum cognitionis. Iam, quemadmodum plenitudo gratiæ in Christo peccati fomitem omnino exclusit, ita veritatis & cognitionis plenitudo, nullum prorsus ignorationis locum reliquit.

ADDE, quia in diuinis literis Christus, dicitur lux, quæ mentium humanarum tenebras erat discussura, & clarissima luce completura: iuxta illud Isaiæ vaticinium. Populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam, habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis. Cui vaticinio consentanea est illa Zachariæ sententia apud Lucam. Per viscera misericordiæ dei nostri, in quibus visitauit nos oriens ex alto, illuminare ijs, qui in tenebris, et in umbra mortis sedent.

CHRISTVS etiam sese in euangelio lucem appellat, quædiu inquit, sum in mundo, lux sum mundi: & alibi, Ego sum lux mundi: At à luce longe abest caligo & obscuritas: igitur à Christo, vera luce, splendidissimoque iustitiæ sole, longissime abfuit ignorantia vlla caligo.

RELIQUÆ sunt ut testimonia scripturæ, quæ huic catholice & verissime conclusioni videtur repugnare, interpretemur. Primum igitur illud ex Isaiâ scriptum testimonium, duobus modis exponitur. Vno modo, ut illud (antequam) referatur ad tempus incarnationis filij dei antecedens, ut scilicet illa verba hæc, quod ad seculum literale attinet continerent sententiam. Ante quam puer sciat vocare patrem & matrem. id est antequam deus humane carnis iterum fiat puer, habens patrem putatiuum, et matrem virginem, futurum est ut rex

Assyri-

Assyriorum robur omne Damasci infringat, atq; debilitet. Quod vero ad sensum spiritualem pertinet, illis verbis declaratur, filium Dei ante incarnationem populo suo, sola nominis inuocatione, opem & salutē attulisse, quē admodum D. Hieronimus interpretatur.

ALTERO modo illud Isaiæ testimonium sic explanatur, vt referatur ad tempus incarnationis filij Dei, & illud (antequam) ordinē temporis declaret, secundū ætatē infantilē Domini nostri IESV Christi. Quocirca illa verba hanc sententiam continent, antequā sciat, hoc est, ostendat per ætatē se scire: & humana verba proferat patrē appellās, & matrē auferetur fortitudo Damasci, & spolia Samariæ coram rege Assyriorū, id quod completū esse testatur Augustinus in aduentu, & adoratione Magorum: quæ prima spolia infans Christus idololatriæ detraxit. Etenim Samaria in sacris literis idolorū cultum significat: siquidem in Samaria populus primū cæpit idola colere. Iam autem Magi ex gentibus vocati, & populo Dei adscripti, erāt spolia Samariæ: quæ infans Christus abstulit diabulo.

SECUNDVM ex Marco & Mathæo desumptum testimoniū D. P. Augustinus sic explanat, vt dicat, Christum non simpliciter negasse se illum diem scire & cognitum habere, sed negasse habere se illius diei scientiā manifestatiuam. Nam de die illius tempore ab apostolis interrogatus dixit se nescire, non quidē simpliciter, sed vt illū diem ipsis patefaceret. Sed iam Augustinū de hac re in expositione Psalmi. 36. differentē audiamus. Vtiliter autem Deus latere voluit illum diem, vt semper sit paratū cor ad expectandū quod esse venturum scit, & quando venturū sit nescit. Quia vero Dominus noster IESVS Christus magister nobis missus est, etiam filium hominis dixit nescire illum diem, quia in magisterio eius non erat, vt per eum sciretur à nobis. Neque enim aliquid scit Pater, quod filius nescit, cum ipsa scientia Patris ille sit, qui sapientia est eius, sed quia nobis scire non proderat, quod ille nouerat qui nos docere venerat. Tanquam magister enim sciebat & docere quod proderat, & non docere quod oberat. Si autem quodam genere locutionis nescire filius dicitur, quod non docet, ideo nescire dicitur quod nescire nos facit, &c.

August.

TERTIVM ex D. Paulo petitum testimonium ad cognitionē experimentalem referēdum putat Augustinus, in explanatione Psalmi. 34. Explans siquidem illum versum, insurgentes testes iniqui, quæ ignorabam interrogabant me, sic ait. Domine quid ignorabas? Non ne & inte insurgentium corda noueras? non ne eorum dolos ante te prospexeras? Non ne vt

ab eis patereris, veneras? Quid ergo ignorabas? ignorabat peccatū. Et hoc peccatū ignorabat, non quasi non iudicādo, sed non cōmittendo. Sūt huiusmodi locutiones etiam quotidianę, cum dicis de aliquo, nō nouit benefacere, quia non benefacit, nō nouit malefacere, quia non malefacit.

AD huc instari potest vehementissime, ignorantia purę negationis est vere ignorantia, at hanc habuit Christus, aliquarum igitur rerum ignorationem habuit Christus. Minor ostenditur. Namq; Christus diuinam essentiā minime comprehendit, ex quo effectū est, vt illa ignoraret, quę eminenter in diuina essentia continetur. Damus non fuisse Christi scientia comprehēsa ea, quę cadunt sub scientiam simplicis intelligentię. Harum siquidem rerum cognitio, neque pertinet ad statum beatitudinis, nec est intellectui creato possibilis, quemadmodū nec diuinę essentię comprehensio: vt iam alibi docuimus, ex quo efficitur, vt harum rerum ignorantia, siue nescientia non inferat ignorantiam fuisse in Christo.

Quæstio XIII.

Vtrum in Christo fuerit, aut esse potuerit peccatum?

TAMETSI Christus humane nature imbecillitates suscepit, defectibilitatē tamen peccati minime assumpsit: id quod varie ostenditur. Etenim authore D. Ioāne Damasceno, Christus imbecillitates & defectibilitates solū assumpsit in detrectabiles, at defectibilitas peccati, est defectus summe detrectabilis: talē igitur defectibilitatē minime assumpsit.

PRÆTEREA, peccatum, est animi à bono incōmutabili auersio, eiusdemq; ad bonum cōmutabile conuersio, at anima Christi non potuit auerti à bono incōmutabili: vt pote quę ipsi erat vnione beatifica coniuncta: non potuit igitur peccatum vllō modo suscipere.

ADDE, quia peccatū in actione consistit, est enim peccatū operatio voluntate suscepta, abhorrens à ratione, actio vero est suppositi, igitur operatio peccati est suppositi operatio: at in Christo nullū aliud erat suppositū operās humana nisi diuinū, quare si Christus peccatū potuit admittere, diuinum suppositum peccare potuisset, id quod est impossibile.

POSTREMO, peccatum repugnat fini incarnationis, igitur nullo modo potuit in Christum cadere. Antecedens ostenditur. Namq; finis incarnationi propositus fuit peccatorum expiatio, & hominū recōciliatio, iam autē

huic

Huic fini non solum non opitulatur: verum etiam magnopere obest peccatū: Ecccl. 34.
 iuxta illam sententiā sapientis, dona iniquorum non probat altissimus: nul-
 lum igitur in Christo fuit aut esse potuit peccatum: alioqui pœnam quam
 pertulit, pro peccato proprio commeruisset. Hoc est à Paulo grauissime di-
 ctum, epistola ad Hebræos scripta cap. 7. Talis namq; decebat nobis vt esset Heb. 9.
 pōtifex, sanctus, innocens, im maculatus, segregatus à peccatoribus, & ex-
 celsior cœlis factus, qui non haberet necessitatē quotidie, quemadmodū sa-
 cerdotes, prius pro suis dilectis hostias offerre, deinde pro populi. Christi sum-
 mam innocentiam testatus est Petrus inquit: qui peccatum non fecit, ne-
 que inuentus est dolus in ore eius. 2. Pct. 2.

DURANDVS tamē acutior interdum quam oportet, nō putat repug- Dn. 3. c. 5.
 nare, Christum potuisse peccare, si naturam humanā assumpsisset, cum gra- d. 12. q. 2.
 tiæ, tum beatitudinis expertem, naturæ duntaxat defectibili derelictam, id
 vero hisce rationibus vult esse persuasum. Namque si peccatum Christo re-
 pugnaret, ob id vel maxime repugnaret: quia illa actio peccati, Verbo diui-
 no humanæ carni coniuncto tribueretur: ac talis operatio diuino Verbo non
 debuit attribui: non igitur repugnat Christū habere, vel habere potuisse pec-
 catum. Minor ostenditur. Nam si peccatum tribueretur diuino Verbo, ob
 id vel maxime tribueretur: vel quia diuinum suppositum naturam humanā
 assumptam ad peccandū impelleret, vel quia peccatum non prohiberet, cum
 tamen prohibere debuisset: neutram ob causam peccatum fuisset imputan-
 dum diuino Verbi supposito: non ob priorem: quia mouere creaturam ad
 actionem, trium personarum est commune, ac proinde defectus, qui actio-
 nem consequuntur, non magis sunt vni personæ attribuendi, quam alteri,
 neque itidem ob posteriorem: nam Deus humanam naturam liberam cō-
 didit, illique ius omne sui permisit, ex quo efficitur vt propriis eam motibus
 agi, & impelli sinat, ac proinde non teneatur ipsam à persequendo inpetu, &
 impulsu naturali cohibere, quemadmodum neq; prohibere ignē tenetur,
 ne domum pauperis absumat.

ACCEDIT ad cōfirmationem, quia si Verbum ignem assumpsisset, nō
 teneretur ipsum impedire, quominus citra vllum discrimē, quicquid illi esset
 oblatum combureret, igitur.

PRÆTEREA & si humana Christi natura diuini Verbi esset instrumē-
 tum, potuit tamen sic assumi, vt non esset ipsius instrumentū: ac proinde si
 Christus peccasset, illa actio non foret Verbo attribuenda.

HINC colligit Duran. potuisse Christum assumere naturam damnatam

& peccato obnoxiam: nempe cum actiones peccatorum in Dei Verbum minime esset conferenda. Postremo si Christus assumpsisset naturam gratiae & beatitudinis expertem potuisset peccare: igitur peccatum in Christum potuit incidere. Antecedens hinc intelligitur, quia si eiusmodi natura fuisset assumpta, nullum actum primum perfectiorē haberet, quam nō assumpta: igitur neq; vllum actum secundū.

HÆC omnia facile diluuntur. Ad primum respondetur, neutrá ob causam peccatum fuisse diuino Verbo imputadum, sed ob id solum, quia esse personale est Deo cum humana natura cōmune, ita. s. vt humana natura sit personata persona diuina. Ex quo illud est consequens, vt actio humana sit à supposito diuino, non solum vt à causa prima mouēte, sed vt à principio proximo elicitivo operationis. Ac proinde non recte dicitur illam operationē non magis esse personae assumētis, quam non assumētis: imo vero multo magis est personae assumētis, siquidem persona assumens, non concurrat solū vt causa prima mouens, quomodo quaelibet diuina persona concurrat ad omnē humanam operationē, verum etiam vt proximū & principale principiū operationem suscipiens & eliciens.

AD secundum negatur consecutio. Nam actio ignis cum sit naturalis nullo modo est regulabilis: actio vero voluntatis cū sit libera, ea est natura vt possit ad normam & regulam rationis dirigi.

AD tertium negatur antecedēs. Etenim fieri non potest, vt aliquid coniungatur alicui secundū esse, quin eidem iungatur secundum operationē, si modo illa vim habeat operandi, quare cū humana natura fuerit diuino Verbo coniuncta secundum esse personale, sequitur vt eidem etiam fuerit vnita secundum operari, ita. s. vt diuinū Verbum humanas actiones interuētū naturae assumptae exequeretur, ac proinde Christus homo peccare nullo modo potuerit. Notandū est tamē hoc loco, quod quāuis assumpta natura, esset instrūentum totius Trinitatis, vt pote quæ à tota Trinitate moueretur ad operandum, specialius tamen fuit instrūentū Verbi, siquidem propter vnionē personale mouebatur à Verbo tāquā à mouēte proximo & principali, à ceteris autem diuinis personis tanquā à primis mouentibus.

HINC iam consequitur contra Duran. non potuisse Deū assumere naturam damnatam, siquidem esse damnatū naturam declarat obnoxia culpa, quæ in Deum cadere, vt i demonstrauius, non potest.

AD quartum negatur illam naturam sic assumptam sine gratia, scilicet & beatitudine potuisse peccare, quod vero ad probationem attinet negatur etiam

etiam illud quod sumitur. Nam natura assumpra sine gratia haberet esse diuinae subsistentiae, ac proinde etiam diuinas operationes quae illud esse consequuntur. Ita Durandi subtilius potius, quam pium & decens inuentum, est vndique labefactatum.

CÆTERVM pro Durá. licet in hunc modum argumentari. In Christo videtur fuisse fomes peccati, igitur & peccatum vel certe ad peccandum facultas, consecutio hinc liquet, quoniam fomes peccati in id suapte natura impellit quod aduersatur rationi, ad quem impulsus sequitur posse à recta ratione discedere, in quo defectus peccati consistit. Antecedens vero illud ostenditur, tum quia patibilitas corporis fuit in Christo, iam autem ex eodem fonte vtriusque deriuatur. scilicet fomes & patibilitas naturae, nempe ex subtractione originalis iustitiae, tum quia non coronabitur nisi qui legitime decertauerit, iam vero sublato fomite nullus relinquatur pugnae locus, ac proinde nec victoriae, ad extremum nec coronae. Nam corona victori tribuitur.

CATHOLICA assertio est non fuisse peccati fomitem in Christo, cui assertioni, cum auctoritas scripturae, tum ratio suffragatur. Ac quod ad auctoritatem scripturae attinet dicitur Math. 1. quod in ea natum est de Spiritu sancto est. Sed Spiritus sanctus tollit non solum peccatum verum etiam inclinationem ad peccandum, quae nomine & appellatione fomitis continetur, igitur in Christo non fuit fomes peccati.

ID vero ratione sic confirmatur. Hoc est virtutis moralis munus & officium, haec eius vis, ut animum efficiat rationis praescripto obtemperantem: ac tanto id magis efficit, quanto virtus est perfectior. Quocirca quanto in aliquo virtus haec moralis est perfectior, tanto in eo magis vis fomitis frangitur & imminuitur, nempe cum ratio fomitis in inclinatione quadam appetitus, in id quod repugnat rationi, sit posita. Quare cum gratiae & virtutes in Christo fuerint secundum perfectissimum gradum, sequitur ut nullo modo fomes in eo fuerit peccati. Ac proinde non modo non peccauerit sed neque peccare villo modo potuerit.

ADVERSARIA porro argumenta facile dissoluntur, prius diluitur negatione consecutionis. Neque enim sequitur, in Christo fuit corporis patibilitas, igitur fuit fomes in Christo. Nam quamuis ex eodem fonte vtrumque proficiatur, illud esse potuit in Christo, hoc non item, siquidem patibilitas corporis non repugnat perfectae virtuti, fomes vero repugnat, cum incitet & impellat ad malum, à bono vero retrahat & retardet.

OBIICI contra potest, in Ioanne Baptista fuit perfecta virtus & tamen

Psal. 84.

habuit fomitem peccati, igitur perfecta virtus non excludit fomitem peccati. Maior probatur quia Ioannes Baptista fuit tantæ perfectionis vt in diuinis literis fuerit iustitia appellatus, dicitur enim in psalmis iustitia ante eum ambulabit, quam iustitiam glossa Ioannem interpretatur: qui iustissimus & sanctissimus existens viam domino præparauit, homines ad iustitiã cohortando.

DICIMVS hoc interesse inter animam Christi & animas cæterorum hominum, quantũuis sanctificatorum in vtero, quoniam anima Christi perfectionem habuit illam quam animæ hominum in statu innocentie fuissent habituræ, at animæ ceterorum hominum etiam in vtero sanctificatorum sunt veluti anima hominis qui incidit in latrones: qui non solum gratuitis muneribus est spoliatus, verum etiam vulnus accepit in naturalibus. Ex quo iam illud consequitur, vt naturalis inclinatio partis sentientis in bonum sibi cõsentaneum, esset in Christo perfectæ rationi subiecta. Ita scilicet vt nulla fomitis ratio in eo reperiretur, in cæteris vero hæc eadem inclinatio & impulsio est vulnerata: ac proinde perfectio virtutis in ipsis non sufficit ad tollendum fomitem, sed præterea requiritur gratia sic sanans, vt omnino peccati fomes extinguatur id quod soli beatæ virgini fuisse diuino munere concessum tradunt ij, qui peccatum eam originis contraxisse existimant. Ex perfectione igitur virtutis simpliciter non conficitur fomitem in aliquo esse nullum, sed ex perfectione virtutis in Christo.

Apoc. 6.

POSTERIVS argumentum sic diluitur, vt dicatur non solum animi fortitudinẽ care declarari, quia cupiditatibus auersis à ratione fortiter oblectatur, sed multo etiam magis, quia appetitum sentientem sic comprimit, vt nullo modo in ipsum insurgat, illique negocium aliquod facessat, id quod Christo maxime conueniebat, cuius animus ad præstantissimum fortitudinis gradum peruenerat. Verum enim uero & si Christus internam pugnam non sit perpeffus, externam tamen sibi cum à dæmone, tum à mundo illatam pertulit: quibus superatis coronam victoriæ, & lauream est consecutus iuxta illam scripturæ sententiam: data est ei corona, & exiuit vincens vt vinceret.

Quæstio. XIII.

ANNE CHISTVS SIMPLICITER

fuerit viator an comprehensor?

HÆC

HÆC quæstio vnum aliquid præponit, & aliud exquirat. Supponit si-
quidem Christum simul fuisse viatorem & comprehensorem: illud
exquirat an ne potius dicendus esset viator, quam comprehensor. Ac fuisse
Christum comprehensorem ex eo intelligitur, quia comprehensor est qui
iam obtinet beatitudinem quæ in diuinitatis non solum conspectione, ve-
rum etiam fruitione consistit, at Christus Deum cernebat, eoque suauissi-
me fruebatur, vt supra docuimus, sequitur igitur Christum Dominum
fuisse comprehensorem. Caterum quoniam perfecta & integra hominis
beatitudo non in animo solum, verum etiam in corpore consistit, quate-
nus scilicet immortalitatem, gloriam, & incorruptionem consequitur, vt
testatur D. Paulus: corpus vero Christi erat patibile, & mortale, sequitur,
vt hac parte Christus esset viator vt pote cui aliquid deerat, ad beatitudi-
nem pertinens, in quod tamen meritorie operandum tendebat. Etenim vi-
ator est, qui tendit in beatitudinem, quemadmodum comprehensor qui
eam iam obtinuit.

CV M igitur Christus simul esset viator & cõprehensor respectu diuerso-
rum: erat siquidem animo cõprehensor, corpore viator, adducitur in quæ-
stionem vtrum simpliciter esset viator an comprehensor? Certe ad vtrâq;
partem suppetit ratio probabilis. Ac fuisse Christum simpliciter compre-
hensorem, & viatorem ex parte hinc intelligitur: quoniam moueri siue
tendere in beatitudinem essentialem efficit simpliciter viatorem, igitur
ipsam obtinere efficit simpliciter comprehensorem, cum igitur Christus
beatitudinem essentialem ab ortu, & conceptu obtinuerit, efficitur vt ab
ortu & conceptu simpliciter cõprehensor extiterit.

PO R R O fuisse eum simpliciter viatorem hoc argumento cõcluditur.
Meritum est operatio simpliciter viatoris: at Christus in vita meruit, re-
linquitur igitur vt fuerit simpliciter viator.

PR O explicatione istius quæstionis nonnullas statuendas putamus con-
clusiones, quarum hæc est priõr. Fieri non potest vt idem secundum idem
simul sit viator & comprehensor, id vero sic ostenditur. Viator est qui tẽ-
dit in beatitudinem, comprehensor vero is, qui eam iam obtinet: at eo-
dem tendere in aliquid, & obtinere illud implicitam continet repugnan-
tiam, tenderet, enim & non tenderet, obtineret, & non obtineret, sequi-
tur igitur, vt idem secundum idem nullo modo sit viator & comprehen-
sor. Ita Christus fuit viator quoad corpus patibile, cõprehensor vero quoad
animam quæ superiore sui parte Deum cernebat.

SECUNDA conclusio. Christus magis fuit comprehensor quam viator. Hoc vero ostenditur hoc pacto. Essentialis hominis beatitudo in conspectu & fruitione diuinæ essentiae consistit, cui tamen quasi ex consequenti, & secundario adiungitur corporis glorificatio quæ ex animo in corpus redundat, at Christus fuit viator quoad corpus patibile per repressionem redundantiæ in ipsum corpus, comprehensor vero quoad animam, quæ suprema sui parte Deum conspiciet, eoq; cōspecto fruebatur: relinquatur igitur Christum potius fuisse comprehensorem, quam viatorem.

TER TIA conclusio. Christus neque simpliciter viator fuit: neque simpliciter comprehensor. Nam simpliciter comprehensor is est qui cum corpore, tum animo beatitudinem obtinet, simpliciter viatoris, qui tum corpore, tum animo eadē caret, ac proinde ad vtrūq; meritorie operando tēdit, at neutrum simul fuit in Christo, vti diximus, non fuit igitur, aut simpliciter viator, aut comprehensor.

ARGUMENTA aduersaria explicantur hoc pacto, prius argumentum diluitur negatione cōsecutionis. Nam in beatitudine simpliciter requiruntur etiam corporis bona, tametsi secundario, & quasi instrumentarie vt est author Arist. 1. de moribus libro. Hæc bona per repressionem inundantiæ non inerant in corpore Christi, ac proinde hæcenus viator erat, & comprehensoris statum omnino non obtinebat.

A Dhuc tamen instatur vehementissime. Qui habet illud quod principale est, nō meretur illud quod ex illo iam adeptus & possessio cōsequitur, sed Christus habuit gloriam animi, ad quam quadam necessitate naturali consequitur gloria corporis, igitur nō meruit gloriam corporis, ex qua tamen solum ratione dicitur viator.

A D D E, quia si simpliciter comprehensor is est, qui tum animo tum corpore beatus est, sequitur vt sancti qui in celo Deo fruuntur non sint simpliciter comprehensores, sed etiam viatores, nempe quorum animæ solum Deo fruatur corpora vero sepulta morti & corruptioni sunt obnoxia. At dicuntur simpliciter cōprehēsores, & nullo modo, nullaq; ex parte viatores, vt qui ad metam iam peruenerint, relinquatur igitur non proinde esse dicendum quæpiam simpliciter comprehensorem, qua tum animo tum corpore beatus est. Quamuis igitur Christus corpore fuerit patibili, quia tamen animo iam beatitudinem fuerat consecutus non viator, sed simpliciter comprehensor dicendus est.

P R I O R instantia sic diluitur, vt dicatur, maiorem propositionem non esse

esse veram quando illud consequens fuit accessorium, est secundum congruentiam humanorum meritorum, idq; diuina institutione. Tum enim accessorium, etiam a deo principaliter cadere potest sub meritum: iam autem gloria corporis est ad gloriam animi accessoria, secundum congruentiam humanorum meritorum, ex diuina ordinatione. Etenim sic est diuinitus institutum, ut quemadmodum homo actiones meritorias exequitur in corpore, ita corpus beatitudinem consequatur, per animi redundantiam, ac proinde corporis gloria cadit sub meritum.

POSTERIORI refutationi in hunc modum occurritur. Principio negatur consecutio, ad probationem vero dicitur, multum interesse inter animas sanctorum qui Deo in caelo fruuntur, & inter animam Christi, interq; corpora illorum, & inter corpus Christi. Nam animae sanctorum in caelesti domicilio collocatae, se totis beatæ sunt, hoc est, tum superiore tum inferiore parte, neq; patibile aliquid habet. At anima Christi saltem inferiore parte erat patibilis. Item corpora sanctorum nihil agunt, per quod in beatitudinem tendant, at Christus Dominus aliquid agebat in corpore, per quod in beatitudinem tenderet, etenim interuentu per passionem corporis in beatitudinem tendebat, quod attinebat ad gloriam corporis non solum veri, verum etiam mystici non enim sibi solum, verum etiam nobis meruit, quemadmodum alibi docebimus.

POSTERIVS argumentum diluitur explicatione maioris propositionis. Etenim non omnis facultas merendi conficit statum viatoris simpliciter. sed facultas merendi essentialem beatitudinem, quæ non fuit in Christo, utpote qui à primo ortu & conceptu essentialem beatitudinem obtinuerit. Eam tamen & si non sibi, aliis tamen meruit, sibi tamen solam corporis gloriam pro meruit. Verum de Christi merito, quinto prælectionum libro latius differemus. Ac de coassumptis hætenus.

PRÆ-

q. 19. ar. 3. ad 3.

Thom. 2. 2. 2. q. 1. ar. 1. ad 1.

DE COASSVM ET DE IMBECILLITATIBVS CHRISTI Vol. 115
PRAELECTIONVM, SIVE ENARRA-
tionum incarnationis diuini Verbi.

Liber quintus.

Deijs que admirabilem hanc vnionem sunt consecuta.

ADHVC DE ASSVMPTA NATVRA
deque assumente persona: deque iis quæ simul cum natu-
ra assumpta sunt, disseruimus: reliqua est de ijs quæ admi-
rabilem hanc vnionem sunt consecuta disputatio. Hæc
porro ipsa partim Christo Domino perse: partim per re-
lationem ad Deum patrem: partim denique per relati-
onem ad homines quorum causa humanæ se naturæ coniunxit, conueniunt.
Ac perse quidem illi conueniunt esse, fieri, & operari, per relationem ad Patrē
subiici, & obtemperare, adoptari, ac prædestinari, per relationem vero ad ho-
mines illa ei conueniunt omnia, quæ hominum causa in corpore gessit, ac
pertulit. Adiunge his honoris & gloriæ omnes accessiones.

Quæstio. I.

*Vere ne sint & essentialis hæc propositiones, Deus est
homo, & homo est Deus?*

QUOD dicitur ad primum caput disputationis attinet: hanc admira-
bilem vnionem illud primum est consecutum: vt Deus esset ho-
mo: & homo esset Deus. Nam Augustino auctore primo de Trinitate libro,
talis erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum.
Hac igitur assumptione effectū est, vt Deus esset homo, & homo esset Deus.
De vtraque igitur propositione disceptari à Teologis consuevit, & addubi-
tari: ad quam nam sit vtraq; materiam, referēda, necessariam ne, remotam,
an contingentem? Diuo Thomæ placuit, illam propositionem Deus est ho-
mo, esse necessariam, ac constare ex materia naturali, quandoquidem attri-
butum siue prædicatum rei subiectæ naturam & essentiā attingat. Etenim
homo dicitur de Deo ceu de re singulari, deque supposito illius naturæ: sed
natura specifica de re singulari, deque supposito illius naturæ dicitur essentia-
liter,

Thom. 3.
p. q. 16.
art. 1.

liter, igitur in hac propositione Deus est homo, prædicatum homo rei subiectæ naturam & essentiam attingit. Maior propositio ex eo intelligitur, quia in hac pronuntiatione, subiectum Deus accipitur pro persona Verbi humanæ carni coniuncta, siquidem de subiecto propositionis sit iuxta prædicati naturam & ingenium sentiendum, sola autem Verbi persona est humanæ carni coniuncta, sequitur igitur vt in hac propositione Deus est homo, subiectum Deus accipiatur pro persona Verbi incarnata: cumque illa coniunctio effecta sit in persona, efficitur vt subiectum Deus accipiatur pro supposito humanæ naturæ, cumque suppositum omne in humana natura subsistens, vere, proprie, & essentialiter sit homo, sequitur vt Deus, vere, proprie, & essentialiter sit homo. Dissidentia vero & pugnantia extrema efficiunt propositionem falsam, cum illa extrema in aliquo tertio realiter minime conspirant, vt homo est equus: iam autem diuina natura & humana in vna Verbi persona conuenere.

DVRANDVS & Scotus negant huiusmodi propositionem esse naturalem essentialem necessariam ac per se, sed accidentariam potius & denominatiuam. Non esse naturalem putant: quandoquidem prædicatum alienum sit à subiecto: & ipsius naturam minime attingat. Quid enim tam est Deo extraneum quam esse hominem? Nō essentialem vero, siquidem prædicatum ad rei subiectæ essentiam minime pertineat. Non necessariam quoniam attributi cum re subiecta non sit necessaria coniunctio: neque enim aut semper naturæ humanæ diuina persona fuit coniuncta, aut necessario eidem coniungitur, potest enim dimitti. Non per se autem partim quia neque prædicatum ponitur in definiendo subiecto, neque contra subiectum in definiendo prædicato collocatur: partim quia in omni per se propositione prædicatum dicitur de subiecto cum reduplicatione formæ importatæ per subiectum, etenim homo in quantum homo est animal: itemque homo in quantum homo est risibilis, hæc porrò reduplicatio causam declarat inhærentiæ prædicati in subiecto: at non sic homo dicitur de Deo: non enim Deus quatenus Deus, est homo: alioqui esse hominem sacræ triadi conueniret, non dicitur igitur homo de Deo per se, per accidens igitur, non sic quidem, quia natura humana in Deo inhæreat tanquam accidens, non enim natura humana est accidens, aut externe eidem adiaceat ceu habitus: sed quia natura humana & rei accesserit præexistenti, & completæ, & sit extranea subiecto.

QV O circa doctissimus Scotus illam prædicationem non tam accidentariam esse existimat quam similem accidentariæ: nō accidentariam quidem, quan.

quandoquidem prædicatum ^{subiectu} subiectum minime informet, inq; ipso non inhæreat: similem verò accidentariæ, quoniam prædicatum illud homo, habitudinem habet ad subiectum similem ei quam habet accidens ad subiectum in quo inhæret: nepe cū natura humana accesserit ad rem quæ iam existeret: & perfecta esset. Iam verò habitudo quodammodo accidentaria fundari potest in re quæ est substantia.

Gab. 3. d.
7. q. vni-
ca ar. 3.

E G O cum Gabriele iuxta variam acceptionem subiecti illius propositionis, Deus est homo, censeo de qualitate illius attributionis esse iudicandum. Nam si subiectum Deus accipitur incontracte, & indistincte vel certe contracte, idque accōmodate ad personam Verbi absolute, illa prædicatio vera quidem est, accidentaria tamen: & non necessaria: namque esse hominem cū Deo simpliciter, tum Verbo absolute, extraneum quiddam est, & ad rei naturam minime accōmodatum. Ac hoc modo Scotus & Durandus illam prædicationem spectauerunt.

S I N vero subiectum Deus contrahatur ad personam Verbi vt coniūctam naturæ humanæ, siue incarnatæ, illa prædicatio non vera modo, verum etiā per se est, necessaria & essentialis: quemadmodum D. Thomæ ratione conficitur. Etenim illi propositioni hæc sententia subiecta est, habens naturā humanam, siue subsistens in natura humana, siue suppositum humanum quod est **I E S V S**, est homo. Hoc porrò modo spectasse D. Thomam illam attributionem apertissime eius verba testantur. Ita enim inquit, supposita veritate catholicæ fidei: & quod vera natura diuina vnita est cum vera natura humana non solum in persona, verum etiam in supposito, hæc est vera: & propria, Deus est homo.

P O R R O inuersa propositio, scilicet. Homo est Deus, similiter vera est: & essentialis. Namque homo accipitur pro diuino supposito incarnato: sed diuinum suppositū essentialiter est Deus: igitur hæc propositio homo est Deus, non solum est vera: verum etiam essentialis: quemadmodum & hæc album est homo, si modo album accipiatur pro supposito habente albedinem, veluti Petro & Ioanne, quorū vterq; essentialiter est homo.

C Æ T E R V M si formale subiecti cadere intelligat supra formale prædicati: aut prædicatum conuenire subiecto interuentu formæ ipsius subiecti, propositio illa omnino falsa est: neque enim aut humanitas est deitas, aut diuinum suppositum quatenus humanum est Deus: sed homo est Deus quia illud cui alioqui accidit esse hominem est Deus, quemadmodū illud cui alioqui accidit esse dulce est lac, &c.

Quæstio. II.

*Veræne sint hæc propositiones, Deus factus est homo,
& homo factus est Deus?*

QUONIAM verò Trinitas illa sacrosancta humanam naturam Deo ita coniunxit, ut Deum hominem faceret & contra: hominem Deum, versari in controuersia consuevit, utrum propositiones hæc, Deus factus est homo, & homo factus est Deus, sint veræ & propriæ.

Doctissimus Ioannes Scotus utramque propositionem cum veram, tum propriam esse confirmat. Interim sumit fieri duobus modis, vno modo simpliciter, ut cum secundo adiacet, veluti cum dicitur, Antonius fit: vel cum adiunctione, veluti cum tertio adiacet, ut Antonius fit albus, Sumit præterea in omni actione tam simpliciter, quam ex adiunctione, duo spectari, scilicet habitudinem rei factæ ad facientem: & ordinem eiusdem ad non esse quod antecessit. Nam omne quod fit accipit esse à faciente cum prius non fuerit siue simpliciter & omnino, siue ex parte, ut homo, vel album.

Scotus
d. 7. q.

HIS igitur præpositis ponuntur ab Scoto duæ conclusiones. Prior est huiusmodi. Hæc propositio **DEVS** factus est homo non solum vera est, verum etiam propria, id verò in hunc modum ostenditur. De eo vere nunciatur fieri **A**, quod actione facientis est **A**, cum prius non fuerit **A**: At Deus actione facientis est homo: cum prius non fuerit homo: igitur **DEVS** factus est homo. Ac Deum quidem esse hominem iam superiore quæstione docuimus, non prius autem fuisse hominem ex eo intelligitur: quia esse hominem est in humana natura subsistere, at **DEVS** in humana natura antea non subsistebat.

Porro actione alicuius agentis **DEUM** esse hominem ita docet Scotus. Quando aliqua mutuo se comitantur si vnum est factum, & alterum: at naturam humanam Verbo hypostatice vniri: & Verbum esse hominem se mutuo comitantur, hoc. ñ. illius est consequens, igitur si vnum est factum: & alterum: atqui natura humana actione Trinitatis est cum Deo Verbo hypostatice vnita, igitur actione Trinitatis Dei Verbum est homo. Ita Verbum factum est homo: at Verbum est **DEVS**, **DEVS** igitur factus est homo.

HÆC tamen conclusio his argumentis refellitur. Factio requirit mutationem non quidem termini, sed eius in quo inest, est autem illud res subiecta factioni, nam quod factum est album. mutatum est illud quidem ad alborum: at **DEVS** factus est homo, mutatus est igitur ad humanam naturam

iam

iam autem mutatio non cadit in DEum: neq; igitur factio.

PRÆTEREA omni factioni actiue respondet ex altera parte factio passiva, nempe cum actio agentis in aliquo recipiatur: actioni igitur Trinitatis, per quam DEVS factus est homo respondeat oportet factio passiva in aliquo, non in natura humana, ut quæ terminet factionem, in Verbo igitur: hoc verò cum sit absurdissimum, sequitur Verbum nõ esse factum hominem.

HÆC argumenta diluit Scotus. Ac quod ad prius argumentum attinet. tum factionem esse mutationem ait, cum & id quod fit actu tale, prius fuit potentia tale: et id per quod fit tale, est forma, & actus inhærens in eo quod fit. Nam fieri est nihil aliud, quam de potentia ad actum transferri. Ita in omni mutatione requiritur cum potentia subiecti: tum inductio termini per modum actus & formæ inhærentis: atq; informantis. Iam verò factio quæ agitur non est huiusmodi. Nam neq; Verbum ipsum per relationem ad illum terminum potestate est: neque humana natura est actus, & forma Verbi: sed illa factio aliud nihil fuit, quam diuini Verbi cum humana natura coniunctio.

Obijci contra potest. Verbum nunc est homo, prius autem non fuit homo: fuit igitur potestate homo. Respondetur fuisse quidem Verbum potestate hominem: non quidem potentia subiectiua: sed potentia terminatiua. Nunc si quidem diuinum Verbum terminat naturæ humanæ suppositalem dependentiam: quam eandem potentia prius terminabat. Porro huiusmodi potentie terminatiue ad actum traductio, nullam prorsus dicit in terminante mutationem, sed in terminato.

HINC iam intelligitur hoc fieri non esse secundum inhærentiam: sed secundum habitudinem relatiuam, in quo genere id cui attribuitur factio, neque fit simpliciter, neq; est subiectum factionis, sed solum est terminus relationem terminans. quæ potest aduenire alicui sine ipsius mutatione.

POSTERIVS argumentum ita diluit Scotus ut dicat, factioni quidæ actiue Trinitatis respondere in hoc sacro sancto Mysterio factionem aliquam passivam non quidæ, in Verbo: sed in humana natura. Nam hæc factio est unio: siue cõiunctio passiva humanæ naturæ cum Verbo: cuius quidem factionis passivæ Verbum est terminus: humana verò natura subiectum: etenim humana natura facta est in Verbo: hoc est, assumpta est ad Verbum. Forma verò dicendi cõtra habet. Nã in hac propositione, DEVS factus est homo, Deus significat ut subiectum factionis: homo verò veluti terminus factionis.

POSTE-

POSTERIOR vero conclusio hoc argumento refutatur. Fieri significat cum mutationem rei factam, tum antecessionem quandam ipsius per relationem ad terminum factionis, at homo non antecessit terminum huius factionis: nullo enim vnquam temporis momento fuit homo ille, quo eodem non esset Deus: non enim natura humana prius aliquando statum habuit quam Verbo coniungeretur: non est igitur homo factus Deus. Hoc argumentum dissoluitur negatione maioris propositionis. Neque enim illa duo in factione necessario requiruntur: non mutatio, nam Verbum factum est homo non tamen est mutatum, si qua tamen ibi mutatio intercessit, illa ad naturam humanam vniuersa pertinet, quæ ad Verbum assumpta est: non antecessio, nam anima humana simul ac creatur: & in corpus infunditur, fit corpus informans, duratione tamen aut tempore illum effectum non antecessit. Adeundem etiam modum: homo nunc factus est Deus, non tamen humana natura tempore antecessit vnionem: quemadmodum cum dicimus humanam naturam Verbo esse coniunctam, non oportuit naturam humanam prius aliquando extitisse quam Verbo coniungeretur.

SED naturam humanam non fuisse mutatam ad vnionem personale, hoc argumento conficitur. Omne quod mutatur prius tempore fuit sub priuatione termini ad quod mutatur: at natura humana non fuit prius tempore sub priuatione vnionis: alioqui prius aliquando extitisset natura humana quam Verbo fuisset vnita: non fuit igitur humana natura ad vnionem mutata. Maior ostenditur. Namque omne quod mutatur aliter nunc habet ac prius: sed inter quælibet duo instantia datur tempus medium: igitur omne quod mutatur prius tempore fuit sub priuatione termini ad quod mutatur. Respondet Scoti interpres illud verum esse in mutatione propria: nam omne quod proprie mutatur aliter nunc habet atque prius, id quod declarat temporariam antecessionem eius quod mutatur: secus tamen rem habere in mutatione impropria: illud autem improprie mutatur: quod transit de non esse ad esse quomodolibet: ac hoc modo dici potest natura humana ad vnionem hypostaticam mutata, etenim nunc est vnita Verbo: cum prius non fuerit vnita: quam vnionem & si non tempore, saltem natura antecessit:

HÆC ab Scoto tradita accepimus: quæ quauis vera sint, quod attinet ad priorē conclusionē, attamen quod ad posteriorē conclusionem pertinet, non videntur vsque adeo vera, nempe cum illa propositio quam defendit, scilicet homo factus est Deus, non videatur esse recipienda. Id vero his argumentis

T ostendi.

3. sent. d.
3. q. 1.

ostenditur. In hac propositione, homo factus est Deus, subiectū homo aut accipit pro persona, aut pro natura: utrouis modo accipiatur illa propositio, est falsa, & hæretica: igitur nullo modo fuit defendenda. Minor ostenditur. Nā si subiectum homo accipitur pro persona, illa propositio hanc sententiam complectitur, suppositum habens humanam naturam factum est Deus, id quod falsissimum est: etenim suppositum illud non est factum Deus, sed genitum, quemadmodum dicitur in symbolo Nyceno: si verò accipitur pro natura, illi propositioni hæc sententia subiecta est, humana natura facta est Deus: quod ipsum falsissimū est.

PRÆTEREA, omne quod fit præexistit factioni, & termino factionis: at ille homo neq; tēpore, neq; natura præexistit diuinitati, tamen si natura humana saltem natura vnionem antecesserit: sequitur igitur omnino falsò dici, hominē factum esse Deum.

QVOCIRCA alij existimant distinguendum. Nam illud verbum, factum, accipi potest duobus modis: vno modo vt determinatio siue modus: idque vel totam compositionem, vel extrema compositionis determinans, altero modo vt verbum copulans, idque vt attribuatur vel fieri absolute, vel fieri ex adiunctione: id quod duobus etiam modis contingit, vel per inhærentiam eius quod cadit sub factionem: quo modo Socrates fit albus, etenim albedo hæret in Socrate, vel per habitudinem relatiuam: quo modo Socrates efficitur mihi prope, sola Socratis mutatione

PONUNTVR ergo variæ conclusiones.

PRIMA conclusio. Si illud, factus est modus, isque vniuersam compositionem determinans: prior propositio aperte vera est, de veritate tamen posterioris dubitatur. Ac priorem propositionem esse veram, ex ipsius explanatione facile intelligitur. Etenim, si factus accipitur modaliter, illa propositio hanc sententiam continet, factum est vt Deus esset homo, id quod verissimum est. etenim actione Trinitatis, vt supra docuimus, Deus factus est homo: est tamen impropria illa propositio, siquidem factum, non numeratur in modis compositionem determinantibus.

DE posteriore tamen propositione ambigitur. Namque in hac propositione, homo factus est Deus, homo capitur personaliter licet indistincte, ad cuius veritatem requiritur vt aliquis homo sit factus Deus: at nullus homo factus est Deus. Nā ille homo IESVS Christus, qui solus inter homines est

naturalis filius Dei: nō est recēs, sed ab æternitate Deus: neq; factione alicuius agētis diuinitatē est cōsecut⁹: sed æterna patris natiuitate. Diuus tñ Thomas hanc

Thom. 3.
p. q. 24.
artic. 1. in
corp.

hanc propositionem, etiam sub hoc sensu, existimat esse defendendam. Namque suppositum verbi accipi potest duobus modis, vno modo absolute, altero modo prout est hypostasis naturæ humanæ. Priore igitur modo omnino falsum est dicere, factum esse vt suppositum illud diuinum habens humanam naturam sit Deus. Posteriore non ite. Habet siquidem illa propositio hunc sensum: non semper fuit, sed de nouo incepit vt subsistens in humana natura esset Deus. Etenim diuino munere & in tempore effectum est, vt hypostasis diuina esset hypostasis humanæ naturæ, & contra, vt hypostasis humanæ naturæ esset ipsa eadem Verbi hypostasis: Ex quo illud est consequens vt per gratiam & in tempore factum sit, vt subsistens in humana natura esset Deus. Porro accomodate ad hunc sensum verum est quod dicit Scotus, nempe hominem nunc esse Deum: qui tamen ipse prius non fuit Deus.

Item q:
ad. 2. & 3.
idem. 3
p. q. 16. ar
7.

SECUNDA conclusio. Si determinatio illa referatur ad extrema, partim efficit propositiones illas falsas, partim veras. Nam si referatur ad subiectum vtriusq; propositionis: illa quidem est falsa Deus factus, est homo: hæc porro vera, homo factus, est Deus. Hanc siquidem sententiam continet, ille qui factus est homo, est Deus. Sunt tamen qui vtramq; propositionem falsam esse existiment, siquidem in vtraq; attribuatur factio supposito diuino, quod ipsum & Dei & hominis nomine ex parte subiecti declaratur, sin verò illa determinatio ad predicatum referatur, Thomas & Durandus falsam vtramq; propositionem esse censent, proter falsam adiectionem circa attributum. Quocirca hæc falsa est, Deus est, homo factus hæc itidem, homo est, Deus factus: significatur siquidem vtraq; propositione formale adiectiui cadere supra materiale substantiui, hoc est, factionem cum Deo, tum homini conuenire.

CÆTERVM si adiectiuum præponatur substantiuo, hæc falsa est, homo est, factus Deus: significatur enim formale adiectiui cadere supra formale substantiui, vt sit sensus, hominem esse Deum illum qui est factus: at factio in diuinitatem minime cadit. Hæc tamen vera est, Deus est, factus homo: id siquidem significatur, factionem conuenire homini ratione formalis: quod ipsum verum est, nam humana natura facta est.

TERTIA conclusio. Si particula illa factus, accipitur verbaliter: & attribuitur fieri absolute, vtraq; propositio falsa est: neq; enim aut Deus factus est, aut homo factus est: quippe cum Dei & hominis nomine suppositum verbi declaretur quod ipsum non est factum

sed genitum.

OBIICI CONTRA potest. In Virginis utero temporaria factio-
ne aliquid factum est: aut igitur factus est homo, aut factus est DEVS:
non est factus DEVS, ut qui ab æternitate extiterit: est igitur factus ho-
mo: ille igitur homo IESVS Christus est factus simpliciter. Dicimus
aliquid fuisse factum in virginis utero, illam tamen factionem fuisse termi-
natam ad diuinum suppositum, non simpliciter, sed prout suberat huma-
næ naturæ. Etenim ille homo Iesus Christus, qua subsistens in humana na-
tura factus est: Christus igitur non simpliciter & absolute, sed interuentu hu-
manæ naturæ factione subiit.

QVARTA conclusio. Si fieri accipiatur ex adiunctione, idque per
inhærentiam rei quæ cadit sub factionem: vtraque propositio falsa est. Cū
enim dicimus, Deum factum esse hominem: significamus sub hoc sensu,
Deum subiici factioni, & humanam naturam informare subiectum facti-
onis: id quod cum citra mutationem fieri non possit, Deus autem & diui-
num suppositum omnino sit immutabile, sequitur sub illo sensu, illam pro-
positionem esse falsam. Id etiam sentiendum est ob eandem causam de hac pro-
positione, Homo factus est Deus.

QVINTA conclusio. Si accipiatur fieri ex adiunctione, secundū habitudinē
relatiuā, illa propositio est vera, quæ Deū factū esse hominem enūciat: illa con-
tra falsa quæ hominē factū esse Deum declarat. Ac priorem illam propositi-
onem esse verā, ita ostendit Durandus. Id cui attribuitur fieri secundū habitu-
dinem relatiuam, non est subiectū factionis, aut terminus factionis, sed est ex-
tremū relationem terminans, quæ potest alicui aduenire citra illius mutatio-
nem: at in hac factione, Deus neque est subiectum factionis, aut terminus fa-
ctionis, sed extremum habitudinem ac dependentiam naturæ humanæ ad
ipsum terminans. Namque natura humana non habet per se subsistentiam,
sed dependet ad diuinam personam Verbi per quam dependentiam suppo-
sitalem fieri attribuitur Verbo, nō quidem absolute, aut cum determinati-
one inhærente, sed cum determinatione respectiua.

OBIICI contra vehementer potest. Si fieri in hoc mysterio est fieri rel-
latiuum: igitur DEVS non est factus homo, sed factus ad hominem: nam-
que quod fit per habitudinem relatiuam, non fit aliquid, sed ad aliquid, con-
sequens autem esse falsum diuinæ literæ declarant, quibus est traditum, Ver-
bum esse carnem factum non ad carnem.

RESPONDET Caietan⁹, in hoc mysterio duos spectari: factionem scilicet

& mu-

De 3. sc.
d. 7. q. 1.

Ioan. 1.

Caiet. 3P
q. 16. ar. 7

& mutationem: ac factio quidem est substantialis, mutatio verò relatiua: in
 factione igitur verbū diuinū est illa res quæ subiicitur factioni: natura verò
 humana est terminus illius substantialis factionis. Etenim Verbū in hac fac-
 tione est suppositū humane nature subiectū, ipsamq; substantificans. Cæterū
 in mutatione contra res habet. Nāque humana natura subest relationi & mu-
 tationi, Verbū autem ipsum terminat relationē. Etenim Verbū habitudi-
 nē nature humanæ ad ipsum per hypostaticā dependentiā terminat. Ita
 Caietanus negandū putat hoc fieri esse relatiuū. Nam quāuis natura huma-
 na sit mutata, & referatur ad Verbū per hypostaticā dependentiā, Verbum
 tamen non est mutatū, aut refertur, sed solum terminat habitudinē hyposta-
 ticā: id quod est fieri hominē in hoc mysterio, hoc est, esse suppositū humane
 nature, ipsamque sustentare.

SVNT nōnulla hoc loco à Caietano dicta, quæ mihi multis de causis sūt ābi-
 gua. Primū quia factionē secernit à mutatione, nāq; oīs factio quædā est mu-
 ratio, & omne quod fit mutatur quodāmodo. Deinde quia Verbū subiicit fa-
 ctioni, cuius illud est cōsequens, vt subiiciatur mutationi. Accedit quia pro-
 pterea Verbū subiectū factioni esse voluit, quia hypostaticā nature humanæ
 dependentiā terminat: iam autē terminare dependentiā non est subiici facti-
 oni. Postremo quia D. Thomæ & sibi ipsi repugnat: Etenim D. Thomas
 aperte asserit rem subiectā illi factioni esse naturam humanam, nō Verbum.
 Idem verò ipse in explanatione quarti argumenti tradit, fieri passiue soli hu-
 manæ nature in hoc mysterio conuenire, siquidem hoc fieri nihil sit aliud,
 quam humanam naturam cum Verbo hypostatice coniungi, ex quo illud
 efficitur, vt hoc fieri sit nihil aliud, quam humanam naturam in Verbo per-
 sonari, ita quod Verbum concurrat vt hypostasis, humana verò natura vt
 patiens factionem personalitatis suæ in Verbo. Iam sic cum Caietano con-
 grediamur. Natura, humana de tua sententia, patitur factionem persona-
 tionis suæ in Verbo, Verbum autem ipsum personat: humana igitur natu-
 ra sola subit factionem, cuius factionis terminus est diuina persona, non quia
 fiat simpliciter, sed quia fiat subsistens in humana natura.

QVOCIRCA amplectendam ac defendendam putamus quintam
 illam conclusionem, quæ asserit factionem in hoc mysterio esse secundum
 habitudinem relatiuam, in quo genere id cui attribuitur factio, neque fit sim-
 pliciter, neque est subiectum factionis: alioqui esset subiectum mutationis,
 sed solum est terminus relationem terminans, quæ potest alicui aduenire ci-
 tra illius mutationem.

Thom.
 3 p. q. 16.
 art. 7. ad
 4.

PORRO quod ad formā argumenti attinet, negandā putamus consecutio-
 nē. Nam hoc fieri, primo est absolutum utpote quod sit substantiale, deinde
 verò & quadā consecutione, est relatiuū: primū enim est acquisitū, esse homi-
 nē: ad quod est cōsecuta habitudo quædā relatiua naturę humanę ad Verbū.
EXISTIT tamen hoc loco duplex quæstio, quarū hæc est prior. Si hoc fieri
 est substantiale, acquisiuit igitur diuinū verbū esse substantiale, sed quod acqui-
 rit esse substantiale fit simpliciter, verbū igitur diuinum factū est simpliciter
 & absolute. Posterior verò quæstio huius prioris est consequens. Nā quod
 acquirit esse absolutū, mutatur, verbū diuinū acquisiuit esse absolutum: mu-
 tatum est igitur.

Tho. 3. p.
 q. 16. ar. 6
 ad 1.

PRIORIS quæstionis hæc est explicatio. Id quod acquirit esse substantiale
 ita s. ut forma siue substantia nūc primo esse incipiat in supposito nouo crea-
 to, fit simpliciter: at non sic Deus factus est homo: Deus enim dicitur factus
 homo quia humana natura nunc primo incepit esse in supposito diuinę na-
 turę iam præexistente: ac proinde Deū fieri hominē & acquirere esse huma-
 num non est fieri simpliciter.

POSTERIOR quæstio in hunc modū explicatur. Fieri hominē contingit
 duobus modis, vno modo subiectiue, altero modo terminatiue. Fieri homi-
 nē subiectiue, est esse humanū in materia acquiri: fieri verò hominē termina-
 tiue, est esse humanū in persona acquiri, siue personā fieri hominem. Fieri ho-
 minē subiectiue dicit mutationem in subiecto acquirente esse humanū, fie-
 ri hominem terminatiue non item. Ratio verò diuersitatis est, quoniam
 subiectum quod fit homo, cum transmutatione sui acquirit esse humanum,
 sed persona quæ fit homo sola noua personatione humanę naturę fit homo:
 personare autē humanā naturam non est mutari, sed nunc primum in huma-
 na natura subsistere, siue terminare suppositale humanę naturę depēdētiā.

Nota.

HINC iam nonnulla perspicuntur, quæ valent ad maiorem huius tam ab-
 strusę & reconditę factionis intelligentiam, illud est primum. Filium Dei fa-
 ctum esse hominem, esse aliud nihil, quam nunc primo naturam humanam
 personare, siue nūc primo in humana natura subsistere. Et idcirco filius Dei
 prius non erat homo, quia prius naturā humanā non personabat: & in tēpo-
 re factus est homo, quia incepit quandoque personare naturam humanam.
SECUNDO hinc intelligitur, filiū Dei acquisiuisse primū esse substantiale
 humanę naturę, deinde esse relatiuum consurgens ex suppositali dependen-
 tia naturę humanę ad Verbum, ac proinde filius Dei factus est homo: & sub-
 stantia animata sentiens, non ad hominem.

TER

TER TIO illud perspicitur, filium Dei hac factione nullo modo esse mutatum: nam quavis adquisierit esse absolutum: natura tamen humana non se habet ad Verbum per modum formae inhaerentis aut adiacentis, sed per modum formae suppositaliter dependentis. Nam hoc fieri ut saepe diximus, est aliud nihil, quam humanam naturam à Verbo personari, & substantificari, ex quo proficiscitur habitudo relatiua naturae dependentis ad suppositum sustentans dependentiam.

POSTREMO illud hinc perspicitur. Naturam humanam esse subiectum huius factionis non solum ob id quia est subiectum mutationis quae in hoc mysterio interuenit, etenim humana natura nunc primū est assumpta ad diuinam personam: sed etiam quia substantiale fieri in mysterio incarnationis inuentum conuenit humanae naturae passivae. Etenim, ut iam saepe diximus, hoc fieri est aliud nihil quam naturam humanam Verbo hypostatice uniri, ubi constat verbum personare humanam naturam, & naturam humanam personari in Verbo: quae ipsa personatio quavis effectiue pendeat à tota Trinitate, cui omnis actio ad extra communis est, à solo tamen Verbo pendet terminatiue, ut pote quod concurret ut hypostasis, naturae humanae personale dependentiam sustentans.

Thom. 3.
p. q. 16.
ar. 6. ad 2.

SEXTA conclusio. Haec propositio, homo factus est Deus, secundum personale acceptionem subiecti est falsa: secundum simplicem vero acceptionem, vera efficitur. Prior pars ostenditur in hunc modum. Subiectum illius propositionis personaliter acceptum, accipitur pro supposito Verbi: suppositum autem Verbi semper fuit Deus, falsum est igitur dicere hominem illum nunc primū incepisse esse Deum, aut fieri factum esse Deum. Adde quia illa persona non est facta sed genita Deus.

QVOCIR A omnino neganda putamus illam locutionem Scoticam, homo nunc est Deus, & prius non fuit Deus, nam illud verbum, homo, accipitur pro supposito Verbi quod ipsum non quidem nunc primū, sed ab aeternitate fuit Deus. Caeterum si variaretur suppositio subiecti, id quod fiet si ex parte subiecti ponatur verbum significans naturam humanam in abstracto, tunc vera efficitur propositio, veluti si dicatur, natura humana facta est Dei. In qua propositione natura humana significatur ut subiectum factionis.

Thom. 3.
p. q. 16.
art. 7.
Dn. 3. se
d. 7. q. 2.

POSTERIOR pars ostenditur hoc pacto. Terminus quo ad simplicem acceptionem siue suppositionem accipitur pro natura per abstractionem à suppositis naturae, ex quo efficitur ut ad confirmandam illius propositionis veritatem, in qua subiectum habet suppositionem simplicem non sit necessarium ad res subiectas illi naturae descendere, non enim ut haec propositio sit vera, homo est species, illud requiritur, ut aliquis homo sit species: quoniam in hac propositione, Homo supponit pro homine absolute, hoc est abstrahente à sup-

Thom. 3.
p. q. 16.
ar. 7.

Tho. 3. p.
q. 24. ar. 1.

positis naturæ. Quare ut vera sit hæc propositio, homo factus est Deus secundum simplicem subiecti suppositionem, non necessario requiritur ut aliquis homo factus sit Deus: sed absolute & in confuso pronunciatum hominem factum esse Deum. Nam quavis hic homo (ostendendo personam Christi) non sit factus Deus, homo tamen absolute & communiter loquendo, non semper fuit Deus. Ac sub hoc sensu verum est quod dicit Scotus nempe hominem nunc esse Deum, qui tamen ipse non prius fuit Deus. Itaque quod alibi dicit D. Thomas, non fuisse semper, sed de nouo incepisse ut subsistens in humana natura esset Deus.

CÆTERVM utraque pars conclusionis his argumentis refutatur. Ac prior pars ita refellitur. Hæc propositio, homo factus est Deus, est conuertens illius, Deus factus est homo, at conuersa est vera: igitur & conuertens.

PRÆTEREA hæc est vera, Homo est Deus, at non semper fuit Deus sed per gratiam unionis quemadmodum docet D. Thomas 3. p. q. 24. ar. 1. differens de Christi prædestinatione, relinquatur igitur hæc etiam propositio secundum personalem subiecti acceptionem esse veram, homo factus est Deus.

POSTERIOR conclusionis pars in hunc modum infirmatur. Talia sunt subiecta, qualia permittuntur ab eorum prædicatis, sed illud verbum, factus, non permittit hominem supponere pro homine absolute & communiter, minus igitur docte dicitur à D. Thoma, illam propositionem esse veram, si homo accipiatur absolute, & secundum simplicem acceptionem. Minor ostenditur. Namque fieri reale non est hominis communiter, sed hominis singularis: ac proinde ad probandam illius propositionis veritatem necesse est ut aliquis homo sit factus Deus: quemadmodum ad confirmandam huius propositionis veritatem, homo factus est albus, omnino necesse est ut aliquis homo sit factus albus.

PRÆTEREA minus accomodate ad præceptiones dialecticas dicitur, in hac propositione, Homo factus est Deus subiectum homo supponere simpliciter: si accipiatur, pro homine in communi. Namque si accipiatur pro homine in communi supponit personaliter, indistincte tamen & indefinite, quoniam supponit pro habente naturam humanam. Etenim naturalis acceptio siue suppositio termini concretæ est pro habente naturam indefinite. Non videtur igitur sub aliquo sensu illa propositio tuenda, homo factus est Deus.

HORVM argumentorum hæc est explicatio. Ad primum igitur respondetur hæc propositionem, Deus factus est homo non conuerti in hæc, homo factus est Deus, sed in hæc potius, qui factus est homo est Deus: quemadmodum & hæc,

paries

paries effectus est albus, non conuertitur in hanc, album factum est paries: sed in hanc potius, quod effectum est album est paries.

AD secundum negatur minor propositio. Nam si homo accipitur personaliter, falsum est omnino quod per gratiam vnionis sit Deus, imo verò æterna generatione est Deus. Pro Thoma verò respondeo, propositione hanc, homo factus est Deus, sub hoc sensu, s. factum est, & incepit esse per gratiam vnionis, vt subsistens in humana natura esset Deus, esse illam quidem verã: non tamen illius propositionis esse illam proprie sententiam. Namq; in illa propositione, Homo factus est Deus, subiectum homo accipitur personaliter, sumitur igitur pro supposito absolute & simpliciter non ex adiunctione, s. pro vt subsistit in natura humana: iam autem de supposito absolute, falsum est dicere factum esse vt esset DEVS. Sic ubi tamen hæc dicta reperiuntur pie interpretanda sunt.

AD TERTIUM. respondetur illud Verbum factus non permittere, vt subiectum homo supponat pro homine absolute, & communiter, hoc est, abstrahendo à singularibus, proprie loquendo, secus si improptie. Quoniam igitur propter reuerentiã sanctorum qui illa propositione vtuntur (dicit enim Augustinus primo de Trinitate libro. Talis erat illa susceptio, quæ Deum hominem faceret, & hominem Deum) illud attributum, nempe factum Deum, verificandum erat, non potuit autem verificari de homine personaliter accepto siue confuse, siue determinate, proinde D. Thomas ad suppositionem simplicem confugiendum sibi putauit: de qua tñ suppositione non constanter pronunciauit, sed dubitanter: ait siquidem, nisi forte intelligatur secundum quod Thom. 3. q. 16. ar. 7. ly homo non habet personalem suppositionem sed simplicem.

AD quartum respondetur, naturalè termini cõmunis in cõcreto suppositione esse pro supposito habere naturam, indeterminate tamen & indistincte: cui tamen non repugnat vt possit supponere simpliciter, hoc est, pro habente naturam per abstractionem à rebus singulis, veluti cum dicitur homo est species.

Quæstio. III.

Anne Christus incepit esse?

DOC VIM VS quo pacto fieri & factum esse Christo domino conuenirent, quoniam verò hoc ipsum quod est factum esse illud est consequens, incepisse esse: reliquum est vt exquiramus, vere ne dici possit, Christo

T 5 demonst-

demonstrato, hic homo incepit esse. Nam si illa non recipitur, Homo factus est, quemadmodum tertia conclusione docuimus, quando quidem ille homo IEIVS Christus non sit factus sed genitus, non videtur hæc etiam villo modo recipienda, hic homo incepit esse: siquidem ille homo IESVS Christus semper fuerit: iuxta Pauli sententiam, IESVS Christus heri: & hodie, ipse & in secula.

Hæb. vlt

Thom. 3.

p. q. 16.

art. 9.

QVOCIRCA D. Thomæ extat duplex de repropofita cōclusio. quarum hæc est prior. Simpliciter hæc locutio falsa est, & abhorrens à catholicæ fidei veritate, Christus incepit esse, siue hic homo incepit esse, id verò in hunc modum ostenditur. Supposito æterno repugnat esse incipere: at cum demonstrato Christo dicitur, hic homo incepit esse designatur suppositum æternum iuxta sententiam catholicæ fidei asserentis in Christo vnicam dūtaxat esse personam eamque diuinam: & æternā, sequitur igitur hanc locutionem simpliciter esse falsam, Christus incepit esse.

Thom. 3.

p. q. 16.

art. 10.

SECUNDA conclusio. Hæc proposito, Christus in quantum homo incepit esse, vera est, Namq; natura humana in Christo quæ admodum facta est, ita etiam incepit esse, fuit enim quando non erat, hoc est, fuit aliquod tempus quādo humana natura omnino nō erat: est igitur hæc propositio vera, Christus in quantum homo incepit esse, significatur enim factionem & inceptionem cadere in humanam naturam.

SED hæc conclusio posterior videtur euertere priorem conclusionē id quod sic ostenditur. Incipere esse conuenit humanæ nature: at eadem humanam naturam significatur hoc nomine homo, igitur quemadmodum hæc est vera, Christus in quantum homo esse incepit, ita etiam hæc est vera, hic homo incepit esse, hoc est suppositū humanæ nature incepit esse. Respondet Thomas negatione minoris propositionis. Nam quamuis hoc nomen homo significet formaliter humanam naturam, in subiecto tamen positum non accipitur formaliter pro natura: sed pro supposito, quod ipsum cum sit æternum, sequitur vt omnino sit falsum dicere, homo Christus incepit esse, illud tamen vere dicitur, Christus incepit esse homo, siquidē terminus in prædicato positus refertur ad naturam.

Scot. 3. d

11. q. 3.

SUNT qui putent, hanc propositionem, Christus incepit esse posse simpliciter concedi, id quod his argumentis volunt esse persuasum. Christus incepit esse homo, igitur Christus incepit esse simpliciter. Consecutio probatur, namque esse hominem est esse simpliciter: vt pote quod sit esse de genere substantiæ: cum igitur inceperit esse homo, sequitur vt simpliciter

ince

inceperit esse.

PRÆTEREA quod generatur incipit esse, at hic homo Christus est ex virgine generatus, igitur hic homo Christus incepit esse. Propositioni maiori suffragatur Aristotelis autoritas quinto Physicæ auscultationis libro.

Arist. 3.
Phys.

ADDE, quia quando de aliquo dicitur incipere ex adiunctione alicuius prædicati, de illo toto dicitur incipere, verbi gratia, si Socrates incipit esse albus, vere de hoc toto, nempe de Socrate albo, dicitur incipere, namque hæc pronuntiatio vera est, Socrates albus incipit esse: at vere dicitur Christum incepisse esse hominem, vere igitur dicitur homo Christus incepit esse.

PRÆTEREA, quod conuenit alicui subiecto ratione formæ, potest eisdem simpliciter attribui: nam cum homini interuentu humanæ naturæ conueniat esse risibile: vere simpliciter pronuntiat, hominē esse risibilem: atqui incipere esse conuenit Christo interuentu humanæ naturæ: igitur quemadmodum hæc est vera, demonstrato Christo, hic homo est risibilis, ita etiam hæc vera est, hic homo incepit esse: in vtraque siquidem supposito attribuitur quod ei conuenit interuentu naturæ.

Dur. 3. f.
d. 12. q. 1.

POSTREMO, hæc propositiones sunt veræ, & ab omnibus receptæ, immo verò in sacris literis traditæ, Christus est mortuus, Christus est crucifixus igitur & hæc propositio est vera, & fidei catholicæ cōsentanea; homo Christus incepit esse, consecutio hinc intelligitur quia non minus repugnat illi homini desitio essendi, quam inceptio essendi, quare si inceptio essendi illi detrahatur, & desitio essendi eidem detrahatur necesse est, quod si desitio essendi illi homini Christo attribuitur: cur non etiam inceptio essendi attribuat?

PORRO fundamentum, quo nititur Thomæ sententia, ita demoliuntur, vt dicant, de supposito, pro quo terminus in subiecto positus accipitur, posse haberi sermonem duobus modis: vno mod simpliciter, & secundum se, altero modo vt subest alicui alteri. Multum enim interest hoc vel illo modo de supposito loqui. Nam aliquid vere negatur de supposito secundum se supposito, quod ipsum vere dicitur de eodem supposito qua subest alicui alteri. Etenim de Socrate, simpliciter falso dicitur, quod visum disgreget: quod ipsum tamē vere dicitur de Socrate albo. Ad eundē atiam modum cū dicitur, hic homo incepit esse, homo in subiecto positus accipitur ille quidem pro supposito verbi, non tamen secundum se, sed prout subest humanæ naturæ, quo modo illi conuenit incipere esse. Nam suppositum humanæ naturæ vt suppositū humanæ naturæ incepit esse.

QUOCIRCA Durandus illas propositiones in quibus Christo attribuitur factio,

Dur. 3. f.
d. 22. q. 1.

factio, creatio, inceptio, desitio, & cætera huiusmodi attributa existimat esse distinguendas, siquidem illæ propositiones per relationem ad naturam, siue ad suppositum prout subest naturæ, sunt veræ: per relationem verò ad suppositum simpliciter sunt falsæ. Ita neq; simpliciter concedendum est, neq; simpliciter abnuendum, sed distinguendum: siquidem vtraq; pars contradictionis sit vera per relationem ad diuersa.

E G O cum Thoma existimo taleis propositiones simpliciter esse negandas, vt quæ sint simpliciter falsæ, & veritati fidei dissentaneæ. In hanc porro opinionem & sententiam his duobus argumentis potissimum impellor. Illa quæ indifferenter conueniunt supposito & naturæ, in quocunque ita reperiuntur, vt eidem conueniant interuentu naturæ solum: nõ possunt attribui supposito absolute, sed cum expressione naturæ: id quod cernitur in accidentibus: sũt enim quædam accidentia quæ certas sibi corporis partibus vendicant, vt symitas: & crispitudo: sunt alia, quæ indifferenter & in partibus insunt, & in toto: illa sine expressione partis denominant totũ per synedochem, dicitur enim simpliciter totus homo symus ob symitatẽ nasi, & totus homo crispus, ob crispitudinem capillorum. Hæc verò sine expressione partis de toto simpliciter minime dicuntur. Nõ enim Æthiops dicitur albus simpliciter, sed ex adiunctione partis. Dicitur enim albus dentibus: iam autem incipere esse est commune quiddam supposito, & naturæ: & Christo conuenit interuentu humanæ naturæ, igitur non debet Christo attribui simpliciter, sed cum expressione partis.

SECUNDO ita licet argumentari. Christus simpliciter: & absolute non dicitur factus: igitur simpliciter & absolute non est dicendus incepisse. consecutio hinc constat: quoniam quod factum est incepit esse, etenim nunc est, et immediate ante hoc instans non fuit. Antecedens ostenditur. Fieri simpliciter, est fieri secundum completum esse suppositale: etenim cum res obtinuit completum esse suppositale: secundum omne aliud esse superueniens, nõ dicitur fieri simpliciter, sed secundum quid: at fieri secundũ esse suppositale repugnat Christo: nempe cum ipsius suppositum sit æternum: relinquatur igitur non esse simpliciter dicendum Christum esse factum, ac proinde neq; esse incepisse.

RELIQVVM est vt aduersaria argumẽta diluamus. Ad primum negatur consecutio. Namque esse simpliciter accipitur duobus modis, vno modo vt distinguitur ab esse accidentario, & hoc modo esse substantiam, est esse simpliciter, & fieri aliquid de genere substantiæ, est fieri simpliciter. Altero modo accipitur esse simpliciter, vt idem ualeat quod esse sine adiunctione, aut deter-

mina

minatione, quo modo esse simpliciter significatur per, est, secundo adiacens, priorem modo fieri hominem, est fieri simpliciter, & esse hominē, esse sic simpliciter. Posteriore modo, fieri simpliciter est incipere esse de nouo, ita vt nūc sit, cū prius nō extiterit. Cōcedim⁹ igit̃ Christū incepisse esse hominē, & factū esse hominē & acquisuisse esse simplr̃, hoc est, esse hominē, quod est esse de genere substantiæ: negamus tamen Christū incepisse esse, nam ibi esse significat esse simpliciter, vt distinguitur contra esse ex adiūctione ac determinatione, siue in genere substantiæ, siue accidentis: Cumq; illa propositio, Christus incepit esse, hanc negantem includat, Christus non fuit, illud autem non fuit, tollat esse simpliciter, hoc est, absq; determinatione siue ad esse substantiæ, siue ad esse accidentis, sequitur vt illa propositio, Christus non fuit, declarat subiectum non fuisse simpliciter, non autem non fuisse hominem, aut secundum aliud quoduis esse adiunctum: ac proinde illa propositio, Christus incepit esse, ex vi orationis est simpliciter falsa: & nullo modo recipienda.

AD secundum respondetur, maiorem illam propositionem esse veram regulariter, & cōmuniter, non tamen quando id quod generatur suppositaliter præexistit, id quod reperit̃ in hac sacrosācta Christi ex Virgine generatione. AD tertium respondetur, propositionem illam maiorem esse veram, quando nomen significans illud totum, siue coniunctū, supponit per se primo pro illo toto vt sic, secus si alteram partem principaliter significet, proq; ea supponat, interim connotando reliquam. Priore igitur modo cum quippiam incepit esse aliquid, optime concluditur, illud aliquid incepit esse: veluti cū as incepit esse sphericum, recte sequitur, sphaera ænea incepit esse: siquidem sphaera ænea significat per se primo, ac supponit p̃ hoc toto, nēpe sphaera ænea. Posteriore verò modo, non sic res habet. Nam cū terminus significet vnā partem principaliter, proq; ea per se primo supponat, alterū verò connotet, si aliquid dicitur de nouo de illo termino, non sequitur vt res significata per illum terminum incepit esse: significaretur enim & partē illā principalem pro qua supponit incepisse esse. Ita res habet in proposito. Nā & si hoc nomen Christus, siue hic terminus, iste homo, significet illud totum, nempe suppositum, & naturā, quia tamē supponit pro supposito, interī cōnotando naturā: vt vere dicatur, ostenso Christo, hic incepit esse homo, non tamē iā consequitur, vt vere dicat̃, hic homo incepit esse: denotat̃ siquidē illā personam incepisse esse.

QVARTVM argumentum diluitur explanatione maioris propositionis: etenim illa propositio vera est quando forma est naturalis habenti, secus si sit aduentitia, & assumpta. Sic enīcuenit vt aliquid non repugnet formæ, quod ipsum

ipsum tamen repugnet supposito. Ita res habet in proposito, nā cum dicitur hic homo incepit esse, tamen si incipere esse non repugnet naturæ humanæ quam formaliter declarat ille terminus homo: repugnat tamen supposito pro quo supponit, supponit siquidem pro hoc habente naturam humanam, non quidem naturaliter, sed per unionem hypostaticam: iam autem hoc habens naturam humanam hypostatice est suppositum æternum, cui repugnat incipitio essendi.

QVINTVM argumentum diluitur negatione cōsecutionis. Etenim corū quæ Christo attribuuntur duo sunt genera: quædam enim sunt eiusmodi de quibus dubitari possit, vtrum supposito conueniāt secundum se, quædam verò alia de quibus id dubitari non potest, sed aperte conuenire supposito interuentu humanæ naturæ intelliguntur. Quæ ad hoc posterius genus pertinent possunt Christo simpliciter, & citra expressionē naturæ cuius interuentu illi conueniunt, attribui, veluti esse mortuum, crucifixū, editum ex virgine. Hæc siquidem venire in dubitationem non possunt quin Christo conueniāt, non secundum se sed interuentu humanæ naturæ. Cæterum prioris generis attributa non sunt simpliciter & citra adiunctionem attribuenda, ne quispiā opinetur illa personæ Christi secundum se conuenire: in his sunt esse creaturam, incepisse esse: esse minorem patre. Namq; Arriani & hæretici tradiderunt, Christum esse creaturam, & incepisse esse non solum ratione humanæ naturæ, sed etiam ratione diuinæ personæ. Iam autem cum hæreticis neq; nominibus debemus conuenire, ne suffragari ipsorū erroribus videamur. **NONDVM** tamen videtur esse quæstio profligata, namque nullo modo videtur de Christo esse simpliciter enuntiandum esse mortuum, quando quidem, esse mortuum idē declarat quod desijt esse, at hæc enunciatio, Christus vel iste homo desijt esse, est simpliciter falsa, quemadmodum & illa, Christus incepit esse: igitur & illa pronuntiatio simpliciter est falsa, Christus est mortuus.

DICIMVS latius patere, desijisse esse, quam esse mortuum, etenim desinere esse non solum dicitur de toto verum etiam de parte, namque vere dicitur hominem hunc desijisse esse cum è vita decessit, dicitur etiā hanc naturā humanam esse desijisse: id quod partium distractione efficitur. Cæterum hunc hominem mortuum dicimus: hæc verò naturam humanam mortuam nō dicimus. Hinc iam efficitur vt de Christo citra vllum incōmodū simpliciter possit enuntiari quod sit mortuus, hoc est quod humanam vitam amiserit: non tamen quod esse desierit simpliciter: quando quidem quæ indifferenter

conueniunt supposito & naturæ: siue toti & parti, si in aliquem cadunt interuentu naturæ aut partis, non sunt simpliciter attribuenda citra expressionem naturæ aut partis, quemadmodum supra docuimus.

P O R R O quod attinet ad infirmationem ac labefactionem fundamenti quo nititur opinio ac sententia Sancti Thomæ, dicimus non fuisse ab eis fundamentum labefactatum, sed solidum adhuc & firmum consistere. Namque illa suppositi distinctio, vel secundum se, vel ut subest alicui alteri, non est ad id de quo queritur accomodata. Non enim versatur in controuersia, an ne filius dei, vel suppositum verbi inceperit esse, etenim illud sumitur, suppositum diuinum esse sempiternum, sed queritur de diuino supposito ut subest humanæ naturæ, id quod Christi nomine vel istius hominis declaratur, an ne esse inceperit? Ac proinde omnis iam intercepta est distinctio. De supposito enim queritur habente humanam naturam, non de supposito simpliciter. De supposito igitur diuino habente humanam naturam falso dici, quod esse inceperit, asseruit D. Thomas ob id scilicet, quia hic homo ex parte subiecti principaliter importet suppositum, nempe cum subiecta materialiter teneantur, ac proinde de supposito precipue affirmetur quod inceperit esse, cumque illud sit æternum, efficitur ut illa propositio sit simpliciter falsa, hic homo inceperit esse. Damus igitur hoc, indicato Christo, incepisse esse hominem, non tamen concedimus, hunc hominem esse incepisse, ob eas quas supra exposuimus causas.

C A E T E R V M posterior conclusio, quam veram esse de sententia D. Thomæ asseruimus, doctissimo Scoto venit in dubium: si prior illa conclusio minime recipitur. Id vero hoc argumento docet Scotus. Propositio simpliciter falsa ob repugnantiam extremorum nulla reduplicatione efficitur vera: ac de sententia D. Thomæ, hæc propositio, Christus incepit esse, est simpliciter falsa ob repugnantiam extremorum, nulla igitur reduplicatione adiuncta effici potest vera. Quare si hæc non recipitur: iste homo incepit esse: neque hæc recipienda est: Christus in quantum homo incepit esse. Maior propositio ostenditur, quoniam reduplicatio non tollit repugnantiam: est enim determinatio extremi ad extremum, ac proinde non diminuit alterum extremum.

A D D E, quia si Christus secundum quod homo incepit esse: igitur homo. Christus incepit esse, consequens non conceditur, igitur neque antecedens. Consecutio ostenditur. Quoniam terminus in prædicato positus, verius attribuitur verbo reduplicanti, quam subiecto propositionis: nam si corpus quatenus affectum colore est visibile, sequitur ut coloratum non solum sit vi-

sibile,

Scot 25
d 11, q. 25

file, sed multo potius visibile. **PRIVS** argumentum dissolvitur negata maiore propositione. Ad probationem cum dicitur, reduplicationem non tollere repugnantiam, negatur illud, probationi vero occurrimus concedentes reduplicationem in esse determinationem extremi ad extremum, negamus tamen consecutionem. Namque diminueri accipitur duobus modis, vno modo, vt idem valet: quod tollere significatum nominis, quod ipsius definitione declaratur, hoc modo esse in potentia, & esse mortuum sunt conditiones siue adiunctiones diminuentes, namque homo in potentia non est homo: neque itidem homo mortuus est homo. Altero modo accipitur diminueri, vt idem declarat quod efficere terminum non secundum totum accipi, sed secundum aliquid ipsius: hoc modo reduplicatio diminuit extremum: efficit enim vt accipiatur ratione naturæ, & non ratione suppositi includentis naturam: ac proinde tollit repugnantiam, quæ reperitur in propositione, sumptis extremis citra reduplicationem.

HÆC igitur propositio, Christus incepit esse, simpliciter falsa est ob repugnantiam extremorum, adiuncta tamen reduplicatione efficitur vera, quoniam illa repugnantia tollitur: nempe cum incipere esse, non significetur conuenire supposito absolute, sed interuentu humanæ naturæ, ratione cuius illi supposito conuenit reuera esse incipere, quemadmodum & fieri.

POSTERIVS diluitur negata consecutione. Namque terminus in reduplicatione positus naturam respicit potius quam suppositum, repetitur enim sub vi prædicati quod formaliter accipitur, idem enim valet, Christus secundum quod homo, atque Christus quatenus est homo. Contra vero positus subiecti loco, suppositum respicit potius quam naturam. Quoniam vero natura humana Christi incepit esse, suppositum vero est æternum, hinc efficitur, vt hæc locutio minime admittatur, homo Christus incepit esse, hæc vero admittatur, Christus quatenus homo incepit esse.

NOTANDVM est tamen, huiusmodi reduplicationes, non teneri reduplicatiue, sed specificatiue, non tenentur quidem reduplicatiue: quoniam non denotant causam inhærentiæ prædicati cum subiecto, non enim natura humana est per se ratio siue causa quod huiusmodi prædicata Christo conueniant, cum multa ex accidente eidem conueniant, veluti esse crucifixum, esse sepultum: descendisse ad inferos, ad superos ascendisse, sed declarat illud, quo mediante, siue cuius interuentu prædicatum conuenit subiecto, quemadmodum cum dicitur, Socrates quatenus capillatus est crispus, ac proinde accipitur

piuntur specificatiue: specificat enim eam partem, siue eam naturam, aut conditionem per quam hæc insunt. In multis tamen propositionibus reduplicatio accipitur reduplicatiue, veluti in his, Christus quatenus homo incepit esse, siue creatus est, siue desit esse: quoniã esse hominẽ est per se ratio quod hæc Christo conueniant. Vfus tamen obtinuit vt reduplicatio etiam in his accipi intelligatur specificatiue, (vt possit teneri reduplicatiue) quo significetur, hæc Christo conuenire non secundum suppositum: sed secundum assumptam naturam.

EX hisce quæ de hoc pronunciato, Christus incepit esse, tam multis differuimus, facile intelligi potest, quid sit de hoc pronunciato sentiendum, Christus est creatura, siue hic homo Christus est creatura. Etenim illa pronuntiatio falsa est simpliciter, ob duas illas rationes quibus ostendimus, hanc propositionem, Christus incepit esse, esse simpliciter falsam. Ex quo iam efficitur, vt adiuncta reduplicatiue efficiatur vera: ac proinde hæc sit omnino recipienda, Christus quatenus homo est creatura. Etenim reduplicatio adiuncta specificat partem, siue conditionem, siue subiectum, quo creatio conuenit Christo: itaque fit vt denotetur, esse creaturam conuenire Christo, non secundum suppositum, sed secundum naturam assumptam.

D. tamen Thomas, vt hanc propositionem recipiat, Christus quatenus homo, est creatura, illam tamen Christus est creatura, minime recipiendam putat, non tam quia falsa est, sed quia Arrianam hæresim redoleat. Ita inter has duas propositiones, Christus incepit esse, & Christus est creatura de sententia Diui Thomæ hoc inter est, quoniam illa exploditur ob id scilicet quia simpliciter falsa est, hæc vero, quoniam hæreticum sensum præferat. Etenim, Arriani Christum dixerunt esse creaturam: ac minorem patre, non solum interuentu humanæ naturæ, sed etiam interuētū personæ: ac proinde non est simpliciter & absolute dicendū.

Christū esse creaturā, sed cum determinatione. scilicet secundū humanam naturā. Ex hisce D. Thomæ verbis aperte intelligitur, illam locutionem, Christus est creatura, esse repudiandam non tam ex eo quia falsa est, quam quia cum hæreticorum sensu congruat, atque consentiat. Etenim auctore D. Hieronymo, ex verbis in ordinate prolatis incurritur hæresis, id quod tu intellige: non formaliter, id siquidem pertinacem requirit voluntatem, sed vel materialiter, quia scilicet verborum contextus inordinatus errorem declarat veritati fidei contrarium, vel apparenter, ob id scilicet quia inordinata locutio speciem quandam hæresis præferat. Quemadmodū enim

Thom. 3
p. q. 16.
artic. 8.
& 10.

Thom. 3
p. q. 16.
ar. 8.

in actionibus humanis vsu venire consuevit, vt propter inordinationem aliquam in speciem mali incurratur, à qua in vniuersum esse abstinendum præcipit Apostolus, ita etiam in locutionibus accidit, vt verba inordinate posita speciem quandam præbeant hæreseos, à qua etiam mali specie iuxta præceptum Apostoli, est omnino abstinendum.

N O B I S placet, ob eam rationem, hanc pronunciationem, Christus est creatura, esse simpliciter falsam, qua docuit D. Thomas hanc esse simpliciter falsam, Christus incepit esse. Quemadmodum enim supposito æterno repugnat incipere esse, ita etiam creati, vel creatum esse: iam autem cum dicitur, Christus, vel homo Christus est creatura, designatur suppositum æternum: quia terminus in subiecto positus accipitur pro supposito, relinquitur igitur hanc locutionem esse simpliciter falsam: esseque proinde explodendâ, non solum quia cum hæreticorum sensu consentiat, sed etiam quia suapte vi & natura falsa est. Sicubi tamen huiusmodi locutio à sanctis viris vsurpata reperiatur, est pie interpretanda, vt pote in qua determinatio sit sub intelligenda: scilicet secundum quod homo: vel secundum naturam assumptam.

Quæstio. III.

Vtrum in Christo fiat idiomatum communicatione?

I A M hic locus postulare videtur, vt de idiomatum inter se communicatione differamus. Etenim hanc sacratissimam & admirabilem vnionem hoc etiam est cõsecutû, vt naturæ vtriusque, diuinæ scilicet & humane, idiomata Deo, & homini cõmunicentur, vt scilicet quæ sunt Dei propria homini attribuantur, quæ vero sunt hominis, Deo. Dicimus enim ob hanc idiomatum communicationem, filium virginis esse rerum omnium effectorem: esse infinitum, esse præpotetem, ac summum & diuinum numen: & si qua sunt generis eiusdem, quæ diuinam naturam attingunt. Contra vero, Dei filium, fragilem, imbecillum, mortalem, patibilem, abiectum, summissumque nominamus: cæteraque generis eiusdem humane naturæ propria eidem tribuimus, vnionis & coniunctionis gratia.

O R T V M autem habuit hæc mutua idiomatum cõmunicatio, vt author est Ioannes Damascenus, ex vnitate hypostasis Dei & hominis. Namque

quia

quia hominis illa persona est eademque Verbi Dei: propterea illum hominem dicimus esse Deum, ac proinde illi omnia diuina tribuimus: scilicet esse creatorem, esse summum bonum, esse sempiternum &c. Quoniam vero Dei persona, eadem est hominis persona: proinde Deum dicimus editum ex virgine, in præsepio repositum, conuictu hominum vsum: ac deum cruci suffixum. Sed iam Ioannis Damasceni verba subiiciamus. Damasc. li. 3. c. 4.
 Hæc est mutæ communicationis ratio, naturarum vna alteri impertiente ea quæ ipsius sunt propria, propter hypostasis identitatem: & mutuam naturarum inter se copulationem: ac veluti quandam circuminceptionem. Ob id de Christo dicere licet, hic Deus noster in terris visus est: & cum hominibus conuersatus est: Et, homo ille increatus est, imparibilis, & incircumscribitus, &c. Baru. 3.

QUO vero hæc proprietatum communicatio melius intelligatur, omnique errandi occasio tollatur, sunt nonnulla annotanda. Illud est primum: non sic fieri idiomatum communicationem, vt ex proprietatibus illis diuersarum naturarum nominentur ipsæ naturæ: sed persona in duabus naturis subsistens: quemadmodum diserte sanctus annotauit Damascenus. Non enim dicimus deitatem passam & creatam, neque itidem carnem increatam, & imparibilem, à Patre ex æternitate genitam. sed Deum passum & generatum ex virgine, itemque hominem increatum: & imparibilem ex Patre ab æternitate genitum. Huius rei hæc est causa: quoniam hæc communicatio fit propter vnitatem: at natura diuina & humana in Christo non sunt vnum: suppositum vero vtriusque naturæ est vnum.

SECUNDO illud annotandum est, in huiusmodi attributione esse magno opere expendendum, quid, & propter quid, & secundum quid dicatur: vt docet Augustinus primo de Trinitate libro: ne confusionem naturarum cum Eutyche: aut diuersitatem suppositorum cum Nestorio: aut creatione Verbi cum Arrio, inducere videamur.

TERTIO est summo opere notandum: in mysterio incarnationis, nõ esse distinguendum, aut explicandum subiectum de quo diuina & humana prædicantur. Nam cum eadem hypostasis diuinæ & humanæ naturæ supponatur, fit vt nomine concreto vtriusque naturæ, eadem omnino hypostasis significetur, ac proinde de homine dici possunt ea quæ alioqui diuinæ naturæ sunt propria, tanquam de hypostasi diuinæ nature, & contra, de Deo dici possunt ea, quæ naturam humanam attingunt, tanquam de supposito humanæ nature. Thom. 3 p. 416. art. 4.

Augu. 1.
de Trin.
§ 12.

Est tamen distinguenda illa ratio, siue conditio per quam humana, ac diuina attribuuntur. Nam quamuis sit vnum, idemque subiectum de quo diuina & humana dicuntur: non tamen eadem est ratio & conditio subiecti, per quam eidem diuina & humana tribuuntur, ac proinde vna est ab altera distinguenda, atque seiungenda. Id quod Augustinus expendendum esse voluit: atque secernendum. Distinguaamus, inquit, quid in scripturis sonet secundum formam Dei, & secundum formam serui. Sic enim quid, & propter quid, & secundum quid dicatur: prudens & diligens ac pius lector intelliget. Nestoriani vero quia duas duabus naturis Christi hypostasies supponebant, subiectum distinguendum esse putabant, de quo diuina & humana dicerentur, non rationem subiecti. Vnde de homine humana solum, de Deo vero, diuina solum prædicata & enunciata esse voluerunt. In quos doctissimus & sanctissimus Cirillus inuehitur in hunc modum. Siquis duabus personis, seu hypostasibus eas, quæ in euangelicis & apostolicis scripturis traditæ sunt, voces sic distribuit, vt has quidem homini attribuendis crediderit, illas vero soli Verbo assignauerit, Anathema sit. Ex quo intelligitur non esse in mysterio incarnationis obseruandum id, de quo diuina & humana dicuntur, sed id secundum quod dicuntur.

Cirillus.

Gab. 3. d.
7. q. 1. ar. 2

QVARTO notandum est, attributa naturæ humanæ qua est assumpta, nullo modo illi hypostasi humanæ naturæ conuenire, cuiusmodi sunt adsumi, personari, dependere, suppositari, non enim dicimus Christum assumptum, aut dependentem: aut personatum, sed naturam assumptam, personatam, dependentem. Ad eundem etiam modum quæ diuinæ naturæ ita conueniunt vt personæ non conueniant, attribui illi homini non possunt, veluti communicabile, vnū in tribus personis. Non enim ille homo Christus est communicabilis, aut vnus in tribus personis.

QVINTO & vltimo notandum, hæc tria attributa, scilicet deificatum, humanatum, & incarnatum, non recipere mutuam communicationem. Namque incarnatum esse, & humanatum: de Verbo illa quidem dicuntur, de homine vero non item. Deificatum vero homini tribuitur, Deo non item.

DE VNITATE CHRISTI.

Quæstio. V.

Verum Christus vnus sit vel duo?

ADhuc

ADhuc quo pacto fieri & factum esse, quæque his sunt cõsentanea, Christo Domino cõuenirent, exposuimus: iam ad explicationem ipsius esse Christi ingrediamur. Nam cum hac vnione effectum sit, vt Christus esset Deus & homo, inuestigatione dignissimum est, anne Christus vnus sit vel duo? Etenim naturarum dualitas, & hypostasis vnitas, ancipitem & explicatu difficilem quæstionem efficiunt.

QUOD igitur ad propositam quæstionem attinet, sunt qui putauerint, Christum Dominum non verè dici vnum, sed multa: quæ illorum opinio ex Aristotelis auctoritate profluxit. Etenim Aristo. author est. 7. Metaphy. hominẽ album non esse simpliciter vnum, sed multa: igitur habens diuinã simul & humanam naturam, non est vnus simpliciter, sed multa, cum præfertim altera naturarũ ab ipso re ipsa distincta, ac seiuncta sit.

EIDEM Aristoteli visum est, multa & vnum esse differentias entis in actu, non entis in potentia, quando quidem ens in potentia ex se neque vnum est, neque multa, vnde & compositum substantiale, vt multa contineat, nõ dicitur tamen multa simpliciter, siquidẽ non constet ex multis actu existentibus: cum igitur humana natura in Christo, itemq; diuina sint actu existentes, & actu entia, sequitur vt sint multæ simpliciter, ac proinde Christus ex illis & in illis subsistens, non sit vnus dicendus, sed duo.

ACCEdit ad confirmationem, quia diuinæ personæ vt sint inter se realiter distinctæ, propter vnitatem tamen essentiæ sunt & dicuntur vnum, iuxta illud Ioannis, tres sunt qui testimonium dant in coelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt: igitur & Christus tamen si vnicũ habeat suppositum: propter dualitatem tamen naturarum dicendus est duo. Consecutio probatur, quia vt vnitas essentiæ rationem vnitatis non tollit, ita neque multitudo, rationem multitudinis.

ALII S visum est Christum Dominum nullo modo esse multa, sed vnum tam masculine, quam neutraliter, vt scilicet sit vnus, & vnum. Id vero ita ostendunt. In Christo vnum vel duo dicitur secundum rationem suppositi: at in Christo est vnica persona: & vnum suppositum, non solum igitur Christus est vnus masculine, verum etiam vnum neutraliter. Minori suffragatur sententia fidei, maior ostenditur. Inter diuinam & humanam naturam Christi hoc interest, quoniam diuina natura dicitur de Christo tam in abstracto, quam in concreto, est siquidem Christus & Deus, & sua deitas, nam in Deo non differunt quod est & quo est, at humana natura dicitur illa quidem de Christo, in concreto tamen, & in ratione suppositi,

non tamen in abstracto, est siquidem Christus homo: non tamen sua humanitas: nempe quia humana natura re ipsa distinguatur à Christo, siue supposito Christi: ex quo iam efficitur, vt duæ naturæ Christi, diuina scilicet & humana, dicantur de Christo in concreto, sic autem significantur vt in supposito saltem indistincte, nam Deus significat habentem deitatem: & homo significat habentem humanam naturam: relinquitur igitur vnum vel duo esse Christo attribuenda secundum rationem suppositi.

NEQVE illud huic sententiæ obstat: quod duæ illæ naturæ numerentur: & ponant in numero: nam & si numerentur in abstracto, non numerantur tamen in concreto: vt enim in Christo deitas & humanitas sint duo: non tamen Deus & homo sunt duo habentia deitatem: & humanitatem, sed vnus, vel vnum simul habens humanitatem & deitatem: ac proinde iuxta rationem suppositi numerati, vel non numerati, Christus est dicendus vnum vel duo.

HINC iam illud consequitur: quod si ambæ illæ naturæ de Christo dicerentur in abstracto, Christus non esset vnus, sed duo. Namque ad esse duo illud requiritur, vt Christus sit aliqua prædicata ponentia in numero, deitas autem & humanitas ponunt in numero, sunt enim duæ naturæ, igitur si Christus esset sua humanitas: quemadmodum est sua deitas, Christus vere esset duo. Hæc Thomas.

Scot. 3. d
6. q. 1.

Scotus in eadem est sententia, Afferit enim Christum, neque masculine, neque neutraliter esse duo, sed vnum habens duas naturas, non quidem masculine: quoniam alioqui Christus esset duæ personæ: nam masculinum refertur ad personam, neque neutraliter, quoniam alioqui Christus esset duæ naturæ. Vt enim sit sua deitas, non tamen sua est humanitas: iam verò genus neutrum ad naturam refertur. Cum igitur Christus non sit villo modo sua humanitas, sequitur vt sit vnus, & vnum quiddam duplicem habens naturam.

Dur. 3. d
6. q. 2.

DVRANDVS medium se se interponit, asserens Christum dominum neque esse dicendum vnum absolute, neque duo: sed cum adiunctione. Id verò demonstraturus, sumit adiectiuum nomen significatum suum veluti opponere substantiuo, eidemque vel prædicato, vel subiecto: prædicato quidem, cum attributum propositionis constat ex substantiuo, & adiectiuo, vt cum dicitur, Antonius est bonus cantor, subiecto verò, cum scilicet adiectiuum solitariè ponitur ex parte prædicati, veluti cum dicitur, Socrates est albus, Ostendit igitur priorè partem conclusionis hoc pacto. De quo non dicitur

substan

substantiuum, de eodem non dicitur adiectiuum determinans substantiuum: at de Christo non dicitur natura humana formaliter, neque itidem natura diuina, vt multis visum est, igitur neq; secundum naturam humanam: neque itidem secundum naturam diuinam est vnū, vel duo.

PORRO conclusionis pars posterior sic ostenditur. Si aliquid aliud adiungatur ex parte prædicati, Christus est dicendus vnum vel duo secundum exigentiam eius quod adiungitur. Nam si dicatur, Christus est suppositum; adiungendum est, vnum, si vero dicatur habens naturam, adiciendum est, duplicem, vel duas naturas. Ita ex adiunctione Christus dicitur esse vnum vel duo: non simpliciter & absolute. Dicit tamen potest Christus vnus masculinæ, per relationem ad personam Christi.

NO S diuini Thomæ sententiam amplectimur, quocirca oppositæ sententiæ firmamenta infirmanda; ac diluenda à nobis sunt. Aristotelis igitur illam sententiam sic interpretamur, vt dicamus illam esse accipiendam per relationem ad formam & naturam, hominis scilicet & alboris: non tamen per relationem ad materiam, siue subiectum. Namque in homine albo, humanitas & albedo numerantur, & ponunt in numero, homo vero & album minime, sed sunt vnum hypostasi & subiecto. Namque non est aliud homo, & aliud album adiectiue, sed vnum & idem. Ad eundem modum res habet in Christo, vt iam exposuimus. Etenim Deus & homo, quæ de Christo dicuntur, tametsi numerentur in abstracto: in concreto non item, vt pote quæ supponant pro eodem.

AD secundum, negatur consecutio, nempe quod Christus secundum duas illas naturas dicatur duo. Nam appellatio vnitatis, aut dualitatis attribuitur Christo secundum illas naturas, prout significantur in supposito: sic autem non numerantur, sed supponunt pro eodem propter vnitatem suppositi, ac proinde non tribuunt dualitatis appellationem.

AD tertium, similiter negatur consecutio. Nam diuina natura formaliter dicitur de diuinis personis, neque numeratur cum illis, vt pote quæ re ipsa à diuinis personis minime seiungatur. Cum igitur diuinæ personæ sint sua deitas, eaque sit vna, sequitur vt diuinæ personæ sint & dicantur vnum. At natura humana in Christo non dicitur formaliter de Christo: nempe quæ re ipsa distinguatur à Christo, ac proinde cum Christus non sit duæ naturæ, sequitur vt secundum illas naturas non sit duo. Ita respondet Thomas, Scotus, & Durandus.

Thom. 3.
p. 917.
ar. 1. ad. 5

HINC pronunciatum illud Scoticum colligitur: quod habet in hunc modum: Quando aliqua forma conuenit multis: quæ eadem de illis in recto dici non potest, tum & si multi habeant eandem numero formam, non tamen proinde sequitur ut sint vnum, sed multa habentia vnum: veluti si tres homines haberent eandem numero rationalem animam, non sunt vnum secundum animam rationalem: siquidem nullus ipsorum sit anima rationalis, sed sunt tres homines, habentes vnam eandemque animam rationalem.

HIS adiunge, quod & si Christus Deus sit, & homo, non tamen inde consequi: ut Christus sit alius & alius masculine: aut aliud & aliud neutraliter. Non est alius & alius: quoniam Deus & homo non sunt duæ, sed vna & eadem persona. Porro neutraliter Christus non est aliud & aliud: si modo aliud & aliud capiantur in recto: secus si accipiantur in obliquo. Ac non esse Christum aliud & aliud in recto, facile intelliges: si quo pacto vtraque natura ad Christum affecta sit expendaris. Etenim natura diuina non est aliud à Christo: sed vnum & idem quod Christus. Natura vero humana in concreto, ut non sciungatur à Christo: in abstracto tamen secernitur: ac proinde cum formalis ipsius prædicatio de Christo falsa sit, relinquatur ut Christus non sit aliud in recto, per relationem ad naturam humanam. Est tamen Christus aliud & aliud in obliquo, id est, includens aliud, & aliud: naturam. scilicet diuinam & humanam: quæ inter se collatæ formaliter & realiter distinguuntur.

Scot. 3. d. 6. q. 1. **HINC** postremo illud intelligitur: huiusmodi propositiones exclusiuas: scilicet Christus non tantum est homo: Christus non tantum est Deus, veras esse per relationem ad Deum & hominem in abstracto: non tamen in concreto. Nā hæ propositiones: Christus est aliquid aliud ab homine, vel Christus est aliquid aliud à Deo, veræ sunt: si ita accipiantur: Christus est includens aliam naturam à diuina, vel aliam ab humana: non tamen est aliquid aliud à Deo: sed ipsemet Deus: neque aliquid aliud ab homine, sed ipsemet homo.

DE EXISTENTIA ACTUALI CHRISTI.

Quæstio. VI.

*Verum in Christo sint duo esse, vel
vnum esse?*

AD

AD explicationem esse ipsius Christi, illud etiam pertinet exquirere, ane in Christo sint duo, vel vnum esse: Porro autem cum esse quatuor modis accipiat: est enim esse essentiae, est autem illud quod definitione explicatur, est esse existentiae: quod ipsum est rei cuiusque actualitas, qua efficitur ut sit cum extra animum, tum extra suam causam: tum enim res quaeque dicitur existere, cum neque potestate causae continetur: neque a nimo solo comprehenditur: est esse subsistentiae, quod est aliud nihil, quam citra dependentiam, vel innitentiam in altero siue subiecto, siue supposito existere. Ex quo iam intelligitur, subsistentiam adiungere existentiae modum quendam per se essendi: qui modus solis primis substantiis conuenit. Est postremo esse propositionale: quod ipsum in compositione praedicati cum subiecto consistit, qua efficitur ut verum aliquid vel falsum declaretur.

CV M igitur esse quadrifariam accipiat, quaestio refertur potest ad quadruplex illud esse. Quocirca quatuor conclusiones poni possunt: ac de tribus omnes inter se Theologi consentiunt, de quarta vero dissident. Est igitur prima conclusio omnibus probata huiusmodi. In Christo sunt plura esse essentiae. Id vero ostenditur hoc pacto. In Christo Domino sunt multae naturae specie differentes: id quod apertissime declarant natura humana & diuina: declarant etiam multa accidentia specie dissidentia, quae partim in animo ipsius, partim in corpore inhaerent: sunt igitur in Christo varia esse essentiae.

Tho. 3. p.
q. 17. ar. 2
ad. 3

Scot. 3. d.
6. q. 1.
Dur. 3. d.
6. q. 2.

SE C V N D A conclusio. Christo conueniunt multa esse propositionalia, etenim de Christo multa vere possunt enuncitari esse vel non esse: multa igitur esse propositionalia possunt Christo conuenire.

Arg. 3. d.
1. art. 3.

TE R T I A conclusio. In Christo est vnicum esse subsistentiae. Namque in Christo est vnicum suppositum, igitur vnica subsistentia. Consecutio firma est, siquidem subsistere soli conuenit supposito. Est siquidem suppositum natura siue substantia completa, ab alio independens: siue in altero non innitens. Hinc intelligitur accidentia, & humanam naturam Christi non subsistere. Etenim accidentia haerent in subiecto: natura vero humana Christi diuino supposito innititur.

Gab. 3. d.
6. q. 2.

QV A R T A conclusio. In Christo duplex esse actualis existentiae reperitur: increatum vnum & diuinum, creatum alterum & humanum. Huic conclusioni ita fidem facio. Existere est aliud nihil, quam extra causam, & extra intellectum esse: at duarum naturarum Christi vtraque extra causam, & extraintellectum est: habet igitur vtraque propriam actualitatem: & pro-

Scot. 3. d.
6. q. 1.

priam existentiam.

Aureo.
Iusapud
Capr. 3.
d. 6

PRÆTEREA, esse existentiae est actus, siue actualitas, qua formaliter natura, siue essentia actuatur, at esse diuinum non actuatur naturam humanam: quandoquidem esse diuinum non supplet vicem causae formalis inherens, igitur humanitas Christi est actuata propria existentia, alioqui adhuc manet in potentia respectu esse.

TERTIO natura humana est generata: igitur habet esse acquisitum per generationem. Consecutio probatur, quia omnis generatio terminatur ad esse: non acquisiuit esse diuinum per generationem: igitur esse humanum.

Ac non esse acquisitum esse diuinum per generationem ex eo intelligitur, quoniam esse generationem terminans conuenit rei in facto esse, ex quo efficitur ut sit actus siue actualitas ipsius naturae: sed diuinum esse non potest esse actus siue actualitas alicuius, igitur, &c.

QUARTO, Christus mortuus amisit aliquod esse, non esse diuinum: siquidem Verbi cum natura humana coniunctio nunquam est distracta: igitur esse humanum: non quidem ob id solum, quia Christus desinit esse homo, sed ob id etiam, quia homo Christus desinit existere. Propositio maior hinc intelligitur: quoniam Christus per mortem amisit aliquam vitam: igitur amisit aliquod esse, quandoquidem viuere viuētibus est esse.

POSTREMO in Christo propter duas naturas sunt duae voluntates, & duae operationes: igitur & duo esse actualis existentiae. Consecutio firma est, siquidem esse immediatius se habet ad naturam, quam velle & operari.

EGO his argumentis, vel certe duobus illis primis adducor ut putem, in Christo esse duplicem actum existendi, creatum. s. & increatum: D. tamen Thomas contra sentit. Quae eius sententia his argumentis confirmatur.

Thom.
3. p. q. 7.
art. 3.

QUOD caret propria personalitate, caret propria existentia: sed natura humana in Christo caret propria personalitate: caret igitur propria existentia. Minor ex eo constat, quia natura humana praeventa est à diuino supposito, ad illudque assumpta. Porro Maiori propositioni ita fidem facit Thomas. Natura est principium existendi: suppositum vero est immediatum ipsius esse receptiuum. Est enim suppositum id quod existit: quodque per existentiam perficitur, natura vero est id, quo suppositum existit: dicitur autem existere, non quia existentiae subsit per informationem, sed quia sit natura suppositi existentis. Ex quo iam efficitur, ut oporteat prius naturam personari & suppositari, quam existentiam donet: quandoquidem omnino necesse sit existentiam recipi in aliquo, hoc ipsum vero est persona siue suppositum. Quocirca

quod

quod praeuenitur à constitutione personæ, praeueniatur quoque necesse est à productione propriæ existentiae: cumque natura humana Christi sit praeuēta à constitutione propriæ personæ: sequitur vt sit quoque praeuēta à productione propriæ existentiae: ac proinde humana Christi natura cum careat propria personalitate, efficitur vt careat propria existentia. Hoc fundamento nititur D. Thomæ aduersaria sententia.

ALII in eandem sententiam ita argumentantur. Eadem est existentia naturæ, & suppositi proprii: imo vero tota existentia naturæ est ipsa existentia suppositi: at diuinum suppositum in Christo vere supplet vicem suppositi creati, vt quod terminet dependentiam naturæ creatæ: assumptæ igitur naturæ existentia est alia nulla: quam existentia suppositi increati.

Henr.
quodl. 3.
q. 2.

ADDE, quia si in Christo esset duplex esse, Christus non esset vnū ens: sed duo entia: nam esse constituit ens.

ITEM, fieri non potest vt vnus rei non sit vnum esse, Christus est vna res: & vnum ens: quemadmodum superiore quæstione docuimus: igitur habet vnum esse.

PRÆTEREA, quod vnitur alicui non hypostatice, ita quod in illo, & ex illo minime subsistat, distinguitur secundum esse supposito, vt esse album, esse grāmaticum: at natura humana cōiuncta est Verbo Dei hypostatice, nō distinguitur igitur ab eo secundum esse.

Thom 3.
p. q. 17.
ar. 2.

ITEM, quod aduenit alicui de nouo: & vnitur ei hypostatice, non fert secū nouum esse, sed ad esse præexistens adsumitur, vt patet in oculo restituto, vel manu, at natura humana sic accessit Verbo de nouo, vt eidem hypostatice coniungeretur, non attulit igitur secum nouum esse, sed ad esse præexistens assumpta est.

POSTREMO, in Christo tot essent existentiae, quot naturæ extra causam: accidentia enim existerent propriis existentibus, vt quæ sint extra suas causas.

HÆC omnia facile diluuntur, neque nos à nostra sententia depellunt. Interim præponimus: existentiam esse modum quendam rei, siue a stualitatē quendam, quæ conuenit rei prout est extra causam, & intellectum, vel prout est in effectu. Hinc iam primum conficitur existentiam consequi naturam, non per effluxum à natura: quomodo risibilitas consequitur hominis essentiam: sed per modum terminationis cuiusdam: & concomitantia: terminationis quidem, quia factio rei terminatur ad esse: concomitantia vero, quia continuo ille modus consequitur, & adest res positæ in effectu. Ex quo illud

deinde

deinde colligitur, esse immediatius se habere ad naturam, naturam in quam singularem, & suppositam: quam quoduis aliud naturam consequens. Namque cetera omnia præponunt esse, & esse est actualitas omnis rei. Postremo illud intelligitur, non alia existentia existere proprium suppositum: & naturam, sed vna & eadem: partim quia natura non terminat factionem: nisi prout est in supposito: partim quia suppositum, & natura non distinguuntur perinde atque duæ res: sed vt vna & eadem, aliter tamen & aliter se habens. His ita præpositis, iam singula argumenta explicemus.

PRIMUM igitur illud D. Thomæ argumentum diluitur Maioris propositionis negatione. Quod vero ad probationem illam attinet: nempe naturam id esse solum quo existit quippiam: non autem quod existit: dicimus naturam esse, id etiam quod existit. Namque existentia est actualitas conueniens rei prout est extra causam, & extra intellectum: iam vero natura est extra causam, & extra intellectum cum ponitur in effectu. Verum quia natura non potest esse in effectu, nisi prout est in supposito proprio, vel alieno: proinde existentia non conuenit naturæ, nisi prout est in supposito proprio, vel alieno. Ac si in proprio supposito inest, eadem est existentia naturæ & suppositi: si vero in alieno supposito cernitur, alia est existentia naturæ: & alia suppositi. Nam illud suppositum iam existeret, natura vero recens existit, vt que recens ponatur in effectu.

AD secundum respondetur, ob id eandem esse existentiam naturæ, & proprii suppositi: quoniam suppositum & natura non sunt duæ res: iam autem suppositum diuinum: & natura humana sunt duæ res. Quantumuis ergo diuinum suppositum in Christo suppleat vicem suppositi proprii, non sequitur vt natura humana existat existentia ipsius. Adde, quia diuinum esse nõ astat naturam creatam, alioqui inhæreret vel informaret.

AD tertium, negatur consecutio. Namque hoc inter est inter abstractum & concretum: quoniam abstractum numeratur numerositate formæ: concretum vero, numerositate suppositi: ita scilicet vt dicatur vnum vel multa, secundum vnitatem & multitudinem suppositorum: quantumuis forma inexistens sit vna numero. Quocirca recte sequitur, est vnum album, igitur est vnum suppositum: sunt multa alba: sunt igitur multa supposita, non tamen sequitur vt sint multæ albedines: quandoquidem diuinitus fieri potest, vt vna numero albedo in sit in multis suppositis. Neque etiam si sint multæ albedines: iam sequitur vt sint multa supposita. Namque abstractum non numeratur ex supposito, sed ex forma, vnde neque ipsius vnitas infert vni-

tatem suppositi: neque ipsius multitudo, multitudinem. Quocirca cum esse significetur vt abstractum: ens vero vt concretum: efficitur vt recte sequatur est vnum ens, igitur vnum suppositum: sunt multa entia, igitur multa supposita: & vice versa, non tamen sequitur, est duplex esse, sunt igitur duo entia: quemadmodum non sequitur sunt duæ albedines: sunt igitur duo alba, cum igitur in Christo sit vnicum suppositum, efficitur vt Christus sit vnum ens.

AD quartum, negatur maior. Namque, vti diximus, hæc consecutio infirma est, est vna res, siue vnum ens, igitur ipsius est vnum esse, quemadmodum non sequitur, est vnum album, habet igitur vnicam albedinem. Namq; forma in abstracto non numeratur ex supposito, vnde non sequitur est vnus ens, igitur ipsius est vnum esse: recte tamen inde conficitur, igitur est vnus suppositum: & contra. Cum igitur Christus sit vnum suppositum: sequitur vt sit vnum ens, non tamen illud consequitur, vt habeat vnum esse.

AD quintum. Distinguitur implicita consecutio illa, nempe, igitur quod vnitur alicui hypostatice, ita scilicet vt ex illo & in illo subsistat, nõ distinguitur secundum esse ab eo cui vnitur: namque aut illud coniungitur supposito alieno: vel proprio: si proprio, ratam habemus consecutionem propter indistinctionem suppositi à natura: sin vero alieno: non recipimus consecutionem propter diuersitatem suppositi à natura. Sic res habet in natura humana Verbo Dei hypostatice coniuncta.

AD sextum respondetur maiorem esse veram, cum illud se habet per modum partis substantialis constituentis totum, tum enim illud existit existentia totius, nempe quia perficitur forma totius. Iam autem natura humana non aduenit Verbo per modum partis componentis totum: quia non informat, siue actuat à Verbo: sed remanet distincta: ac proinde vel nullum habet esse, vel certe proprium esse.

OBIICI contra potest. Natura humana subsistit subsistentia Verbi: igitur existit existentia Verbi. Consecutio firma est, quoniam eque videtur pugnare, vt subsistentia diuina sit subsistentia naturæ creatæ, atque vt existentia diuina sit actualitas naturæ creatæ. Quare si illud prius das, nõ est quod hoc posterius neges. Negamus consecutionem. Nam subsistere solum est suppositi, est enim suppositum substantia completa ab altera independens, siue in altero non in hærens. Cum in Christo solum sit suppositum Verbi, efficitur vt solum habeat Verbi ^{subsistentiam} substantiam. At existere etiã conuenit naturæ vt diximus: cumq; in Christo duplex natura reperitur, sequitur vt in ipso duplex quoq; reperi-